

HABERLER: YURT DIŞI

CEVHER HAZIRLAMA :

İspanyol Sahrasındaki Fosfatların Değerlendirilmesi için Kurulacak Tesisler :

«Babcock et Wilcox SA» (Bilbao - İspanya) şirketi, Bu Craa Fosfat Şirketinin sahra fosfatlarını değerlendirme programı çerçevesinde olmak üzere, El Aaiun limanında deniz suyunun tasfiyesi ve enerji üretimi için komple bir santral kuracaktır. Babcock et Wilcox Şirketi bu iş için - daha evvel tJap Vert'te buna benzer bir tesisin kuruluşuna iştirak eden - Baldwin Lima Hamilton Corp. ile teknik işbirliği yapacaktır. Santrana Eylül 1971 de faaliyete geçeceği tahmin edilmektedir. Bu Cıaa yatakları ile El Aaiun limanı arasında, 100 km. uzunluğunda, 2000 ton/saat kapasiteli bir taşıyıcı band kurulması ise Krupp firmasına verilmiştir.

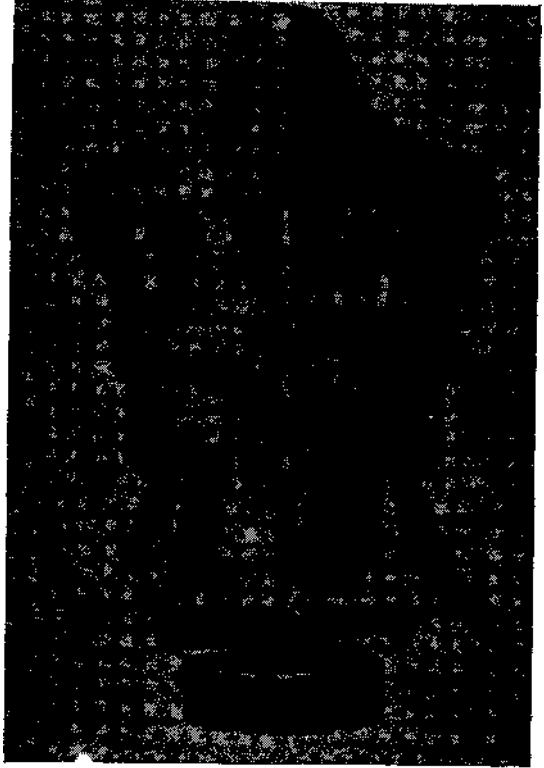
E. Karakaş

En Büyük Konik Kırıcı :

Asturies bölgesinde 1956 dan beri büyük bir kalker ocağı işleten ve bu ocakta 125 ton ağırlığındaki Babbitless BP. 38 konik kırıcısını çalıştıran İspanya Millî Metallürji Şirketi (E.N.S.I.D.E.S.A.), Oviedo civarında işletmenye açacağı yeni bir ocak için milletlerarası bir konkur sonunda gene Babbitless firmasının imâl ettiği bir konik kırıcıyı seçti.

Şirkete ait yüksek fırınların, kireç fırınlarının, mineral aglomerasyonu ünitelerinin ve bir çimento fabrikasının ihtiyacını karşılamak üzere yılda birkaç milyon ton kalker ve dolomitin istihraç edileceği bu yeni işletme Avrupa'nın en önemli tesislerinden biri olacaktır.

Tesis için seçilen konik kırıcı (Babbitless BP. 61) saatte 1500 - 2600 ton kapasite ile 15-20 ton ağırlığındaki blokları 0-250 mm. ye kırabilecektir.

Babbitless BP. 61 konik kırıcısı

Fotoğrafı yukarıda görülen bu kırıcının başlıca karakteristikleri şöyledir : Toplam ağırlığı : 430 ton, Yüksekliği : 9.80 m., Çapı : 5.72 m., Cevher girişinde ağız açıklığı : 1.55 m, Motor gücü : 370 kW.

E. Karakaş

Cevher Hazırlama Kongresi :

IX. Milletlerarası Cevher Hazırlama Kongresi 1-6 Haziran 1970 tarihleri arasında Prag'da yapılacaktır. Kongre çerçevesinde bir aglomerasyon sempozyumu organize edilmiştir. Organizasyon Komitesi, kongrenin ilmi seviyesinin tesbiti ve organizasyon sorunlarının çözümlenmesi için M.J. Astier (Fransa), ve M.O.S. Bogdanov (U.R.S.S.)'un başkanlığındaki milletlerarası bir bilimsel komite ile işbirliği yapmaktadır.

Teklif edilen ikiyüzden fazla tebliğ arasından cevher hazırlamanın değişik konularını ilgilendiren 83 tanesi seçilmiştir.

Bunlardan birkaçı :

- Hematit ve limonitik demir cevherlerinin manyetik ayırma ile kuru olarak zenginleştirilmesi,
- Yeni bir pnömatik flotasyon selüti,
- Levha halindeki minerallerden numune almada rastlanan hatalar,
- Cevher hazırlamada modern tartı cihazları ve sistemleri,
- Fosfat cevherlerinin kalsinasyon yoluyla zenginleştirilmesi,
- Demir cevheri peletlerinin kalitesine mineral bileşiminin tesirleri konusunda araştırma,
- • Limonitik demir cevherlerinin peletleme yoluyla aglomerasyonu,
- Flotasyon kinetiği : Lâjboratuvar études! ve endüstriyel tecrübeler,
- Büyük kapasiteli peletleme ve sinterleme tesislerinin inşası.

Gene bu kongre çerçevesinde Çekoslovakya, Romanya, Macaristan, Bulgaristan, İtalya ve Yunanistan'daki cevher hazırlama ile ilgili önemli kuruluşlara geziler programlanmıştır.

E. Karakaş

MADENCİLİK :

Dev Tankerlerle Cevher Nakliyatı :

Madencilik ve deniz nakliyatı şirketi Marcono Corp. (San Francisco), demir cevheri nakliyatı için «Marconaflo» adını verdiği yeni bir metod denedi. Bu metoda göre, cevher, öğütüldükten sonra suyla karıştırılıp % 75 katı ıhtılva eden bir çamur halinde pompa ile tankerlere yüklenmektedir. Tankere yüklenen cevherin ihtiva ettiği suyun büyük bir kısmı atılmakta, su nisbeti % 8'e düşürülmektedir. Boşalma mahallinde cevher tazyikli su ile gene çamur haline getirilip çökeltme havuzlarına pompalanmaktadır.

Bu metodun uygulanması aşağıda sayılan çok önemli avantajları Bağlıyacaktır :

- Bugüne kadar uygulanan taşıma usullerine nazaran % 90 nisbetinde bir ekonomi sağlanacaktır,
- • Cevher yükleme rıhtımlarına lüzum kalmıyacaktır,
- Cevher taşıyan tankerler dönüşlerinde hazneleri yıkandıktan sonra petrol yükleyebilecekler, böylece petrol taşıyan tanker sayısı artmış olacaktır,

— Bu usulün uygulanmasıyla, direkt indirgeme metodlarını kullanan ve elektrik finnlarıyla çelik üreten küçük, bölgesel tesislerin gelişmesi mümkün olacaktır,

— Bu usul, demir cevherlerine olduğu gibi diğer metal cevherlerine de uygulanabilecek ve aynı avantajları sağlıyacaktır.

E. Kfir^fcag

Kristalin Kayaçlar İçinde Açılan Kuyularda Kritik Derinlik Hakkında Yeni Görüşler :

Son zamanlarda yapılan tecrübe ve gözlemler kristalin kayaçlar içerisinde açılan kuyularda özgül verim «metre derinlik için verim» kuyu derinliğine bağlı olarak azalmaktadır. Dolayısıyla kuyularda opttamm derinliğin tesbiti büyük ekonomik önem taşımaktadır. Çalışmalarımız esasında İstifade edeceğimiz en önemli hususlar detaylı etüd<ler ile arazide görülen mostralardır. Bu mostraların görülmediği haller için ise arazinin topografyası ile mevcut akarsular bize rehber olabilir. Bütün bu imkânların bir araya gelmesi halinde bile kuyu verimi hakkında kesin yargıda bulunmak mümkün değildir.

Kristalin kayaçlarda porozite derinlikle değişmektedir. Kristalin kayaçların su taşıma özelliği bu kayaçların geniş havalandırma durumu Ue çatlama ve faydalanma gibi tektonik olaylarına bağlıdır. Bu kayaçlarda havalandırma zonuna bağlı olarak teşekkül eden porozite genellikle 100 feet'ten daha az derinliklerde rastlanır. Boşluk ve çatlakların temsil ettiği porozite de derinliğe bağm olarak azalmaktadır. Zira çatlaklar derinliğe bağlı olarak daralır ve küçülür. Fay hattı boyunca gelişen açıklıklar da gene derinlik arttıkça daralmaktadır. Jeolojik gözlemler ve açılan kuyulardan elde edilen bilgiler bir araya getirilip değerlendirme yapıldığında kristalin kayaçlarda permeabilite nin derinlere inildikçe azaldığı hususu meydana çıkmaktadır. Dolayısıyla kristalin kayaçlarda (Granit, Diorit, Gabro, Şist ve Gnays) hatta kalker ve dolomitlerde açılacak kuyularda burada zikredilen hususlar geçerli olmaktadır.

Havalandırma Zona :

Havalandırma zonu ve boşluk ihtiva etmeyen kristalin kayaçların porozitesi % 1 mertebesindedir ki, normal şartlar altında % 1 porozite çok küçük olduğundan bu tip kayaçlar su taşımaz kayaç olarak tanımlanır-

lar. Halbuki havalandırma zonunun mevcut olduğu kayalarda bu zona bağlı olarak zonu tesiri altındaki kısımlarda gelişmiş bulunan porozite genellikle % SO mertebesindedir. Havalanma değişik malzemelerin genişlemesine ve dolayısıyla kısmi hidratasyona sebep olmaktadır. Değişik malzemenin genişlemesi neticesi kayaç içinde granular boşluklar meydana gelmektedir. Boşluklarda hareket halinde bulunan su staibî olmayan minerallerin çözülmesine sebep olacaktır. Neticede kimyasal ve fiziksel olarak dış etkenlerin tesiriyle kayaç içinde lokal porozite gelişmesi olacaktır. Kayaçların havalandırma zonu içerisinde açılacak kuyularda bir kaç litre su alınması daima mümkündür. Havalanma zonunun derinliği ve yayılımı sahanın jeolojisine ve meydana gelen erozyonun süratine bağlı olarak 100 ft ile 300 ft arasında değişmektedir. Bu açık zondan dış etkenlerin tesiri altında bulunmayan kapalı zona geçiş oldukça anî olmaktadır. Değişiminin düşey mesafesi 10 ilâ 20 feet arasındadır. Maden ve tünel çalışmaları neticesi bu zon için permeabilitenin bazı boşlukları ile fay hattı boyunca teşekkül ettiği müşahade edilmiştir. Yapılan tecrübeler ve gözlemler, kristalin kayalarda havalandırma zonunun tesirinden uzaklaşıkça yani derinlere inildikçe permeabilitenin azaldığı ve bu kısımlarda permeabilitenin tektonik tesirlerle meydana gelmiş olan fay ve çatlaklara bağlı olarak teşekkül ettiği hususunda kontitatif bilgiler vermiştir.

Sn Kuyularında Tapılan Analizler :

Granit ve şist içinde açılmış 2,336 adet su kuyusu ile Granodiyozit içerisinde açılmış buluşan 239 kuyudan elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi neticesi sondajda inilen derinlik ile derinliğe bağlı olarak alınabilen verim karşılaştırıldığında aşağıdaki netice elde edilmiştir.

Sondaj derinliği m.	inilen her metre derinlik için alınan verim (İt/sn)
0 — 50	12 2,4
50 — 100	1,2 0,6
100 — 200	0,3 0,03

F. Yalçındağ

Sondajlarda Kullanılan Pompa Piston Segmanlarında Yenilikler :

Çamur pompalarında kullanılmaya başlanan G. W. MARFHY INDUSTRIES nin A tipi piston segmanları yüksek güçlü pompalar-

da kat segman ömrünü 2 moline çıkarmıştır. Normal segmanlar 350 saat çalıştığı halde A tipi piston segmanları 800 saat çalışmaktadır. Bunun neticesi senede 80.000 liralık bir kâr elde edilmektedir.

F. Yalçındağ

İran'da Bulunan Muazzam Bakır :

Bugünlerde, İran'da dünya standartlarına göre önemli sayılabilecek bir bakırlı porfir provensiyonu sür'atle ortaya çıkarılmak üzere.

Bu provensiyonun ihtiva ettiği bakır miktarı nedir sorusuna gelince, cevap konuştuğumuz kimselerin fikirlerine bağlıdır. Gerçek ise kimse'nin rezervlerin nereye ulaşabileceğini bitaemesidir. Ancak tecrübelerime ve İran'da kurutulmuş bulunan madencilik şirketinin müdürleri, hükümet yetkilileri, saha jeologları, sahanın aranması ve inkişaf konusunda yardımcı mühendislerle yaptığım mülakatlara dayanarak söyleyebilirim ki; ortaya çıkan asil gerçek İran'ın bir madencilik ve ötesi ülke haline gelmekte büyük ve sür'atli adımlar attığıdır.

Bakır büyük bir haberdur ve daha büyüğü yıl sonundan önce gelecektir. Bu tarihlerde Selection Ltd.'in % 60 ve African Selection Trust Ltd.'in % 40 hisse ile meydana getirdikleri bir yan şirket olan Iranian Selection Trust Ltd. Sar Cheshmeh batar yatağım inkişaf ettirmek için gerekli faaliyetleri yapmak veya buradaki hisselerini terketmek durumundadır. Bu Selection isimli tröstler Sar Oheshmeh bakır yatağının İşletme imtiyazını elinde bulunduran Kerman Copper Industries Ltd'in % 49 hissesine sahiptirler.

Selection Trust, Kerman Copper*daki hissesini muhafaza etmeyi kabul ettiği an maden sahasının inkişafı ile bir flotasyon ve rafine tesisi dizaynı finansmanı için bir plân yapmak zorunluğundadır. Ayrıca İran Hükümeti bir an önce 25.000 ton/yıl kapasiteli elektrolitik bakır rafine tesisinin kurulmasını talep etmektedir. Mamafih, yaygın fikir müstakil bir İran grubunun, elektrolitik rafineri tesisinin dizaynı inşasını ve işletmesini yapmasıdır. Bu İran grubunda, Kerman Copper*da hisse sahibi olan İranlılardan birkaçının bulunması da istenmektedir. Bu proje muhtemelen madenin kuzeyinde inşa edilecektir. Rafineri yeri sanayilere, bakır tüketicilerine d&ha yakın bir yerde olacak ve böylece elektrik de daha ucuza kullanılacaktır.

Selection Trust'ler Sar Cheshmeh'in büyük imkânlarına ilk defa dikkatleri çeken Mahmud Rezai ve ortaklarının daveti üzerine

İran'da bulunmaktadır. Dört kardeşten ibaret Rezaî ailesi uzun zamandır ambar madencilik ve sanayi ile uğraşmaktadırlar. Bunlar, son bir kaç yılda kromit madenciliğini ve ihracatını genişleten Esfahdag-heh Mines Limited'in kontrolünü elinde tutmaktadırlar.

Sar Cheshmeh yatağını bulan Rezaî Şirketi değildir, İran'daki her önemli maden yatağında olduğu gibi Sar Cheshmeh'de çok daha önce hattâ asırlar önce bulunmuştu. Fakat, muhtemel potansiyele ilk dikkati çeken ve 1967 başlarında bir arama programını bağlayan Rezaî'lerdir. Kısa bir süre sonra ise sahanın yüksek dereceli bakır ihtiva eden büyük bir yatak olduğu meydana çıkmıştır. Hem teknik ve hem de finansman yardımı optimum tonajda bakır istihsalı için ihtiyaç duyulacak unsurlardır. Böylece büyük madencilik şirketlerine davetler gönderilmiştir. Bu davetlerde, şirketlerin söz konusu yatağı tetkik etmeleri eğer beğenirlerse yatağın inkişafı ve üretimi için kurulacak bir şirkette ortaklık müzakereleri teklif edilmekteydi.

Dört U.S.A. şirketi — bunların üçü bakır üreticisi — ortaklığı (kabul etmeme yolunu seçtiler,

Bir kaç İngiliz şirketi, halen İran'da çalışan biri de dahil olmak üzere, davet edilenler arasındaydı. İşin başından beri, Selection Trust yatağı beğenmekte ve müzakerelere başlar başlamaz teklif edilen şirkete katılmayı kabul ettiğini ifade etmekte idi. Bakır konusunda hiç bir problem yoktu. Dünyalar kadar bakır vardı. Büyük sorun yeterli suyun bulunup bulunmadığı idi. Aylarca 14.000 ton/gün kapasiteli tesis için mevcut su kâfi gelir gibi görünüyordu. Büyük bir şans eseri, Ocak ayının başlarında, açılan kuyular vasıtasıyla 30.000 ton/gün kapasiteli tesise yetecek su bulundu. Bu su tasarlanan tesis mahalline 30 mirriik bir mesafeden pompalanacaktır.

Şimdi arama ve inkişaf faaliyetleri ile dolu İki yılda neler başarıldığını görelim ; 160 tane elmas kromlu sondaj tamamlandı. Bu sondajların toplam uzunluğu 82.000 feet (25.000 metre)dir. Bir kaç bin metrelik galeri sürüldü. Karot numunelerinin tetkiki için bir jeoloji laboratuvarı ve bir pilot tesis kuruldu. Ve binlerce ton cevher numunesi, cevherin metalurjik özelliklerini tesbit etmek amacıyla öğütüldü. Ayrıca yatakta mevcut 0,027 tenörlü molibden'! elde etmek üzere pilot çapta çalışmalar yapılmaktadır.

500 feet (165 m.) derinlikte geniş bir dekapaj sahası için rezerv hesapları ve açık işletme plânları tamamlandı. Plânlanan bu dekapajla % 1,2 lik 350 milyon ton sülfürlü ba-

kır cevheri düşük bir dekapaj oram ile istihsal edilebilecektir. Sahada ayrıca 20 milyon ton yüksek tenörlü okside cevher vardır. Bu cevherler sadece yatağın en yüksek yerlerinde bulunmaktadır. Ortalama 860 feet (2*5 m.) derinlikte 7 kuyu açılmış olup hepsi cevher içinde kalmıştır. Bu araştırmalara dayanarak 500 ve 80 feet seviyeleri arasında 450 milyon ton ilâve cevher bulunduğu tahmin edilmektedir. Toplam görünür ve mümkün rezerv 800 milyon tondur. Cevher kitlesi ceyherli asidik ve oldukça geniş porfir daykaları ile kesilmektedir. Bu dayklar işletmeyi ve tenor kontrolünü güçleştireceklerdir.

Rafine tesisi başlangıç kapasitesi 82.000 ton/yıl blister olmak üzere kurulmalıdır. Bu durumda elde edilecek 30.000 tonluk konsantre bakır fazlası için Kerman Mining- hükümetimi 4 veya 5 yıl süre ile ihraç izni vereceğini ümit etmektedir. Rafine kapasitesi daha sonra arttırılacaktır. Konsantre ihracı Japonya ve Avrupa'da istekli alıcılar bulacaktır. Söz konusu alıcıların hiç biri blister bakır almak istememişlerdir.

Sar Cheshmeh, Kerman bakır kuşağı içinde bilinen bakırlı porfirlerin güneydoğu kısmını temsil etmekte olup Kerman'ın hemen hemen tam batısında takriben 40 mil uzağındadır. Şimdilik bilinen bu bakır kuşağı önemli iki yatakla kuzeybatıya doğru bir kaç 10 mil uzanır. Sar Cheshmeh, kuşağın güneydoğu merkezini meydana getiren 4 yataktan biridir. Kuşağın kuzeybatı ucunda 4'ü bir, 2'si bir olmak üzere 6 yatak daha vardır.

Sar Cheshmeh deniz seviyesinden takriben 10.000 feet (3.00 m.) yüksekte bulunan bir vadinin dibinde tezahür etmektedir. Burada kışın sıcaklık -14 °C kadardır. Yazın ise +28 °C ye kadar yükselir. İklim Tahran'inkime çok benzerdir. Kışın kar yağmaktadır.

Maden'e ve maden'den bütün ulaşım Bandar Abbas limanına kamyonlarla gerçekleştirilecektir. Hükümet ve maden şirketi mevcut yolları düzeltip yenilerini açacaklardır. Bu ameliyeler kamyonla taşınacak konsantrenin ton basma 6 dolara malolacaktır.

Gerekli elektrik, hükümetin Zeran'da Hodjedk kömür madenleri yakınında kuracağı bir termik santralda üretilmektedir. Kerman'ın 30 mil kuzeybatısında bulunan bu kömür madenleri, yeterli suyu bulunan İsfahan'ın 25 mil güneybatısındaki bölgede inşa edilmekte olan entegre çelik tesislerinin ihtiyacını karşılamak üzere, kok imâli için tevsi edileceklerdir.

Kerman Mining, rafine ve diğer tesislerin inşasına 1970 ortasında başlayacağını ümit

etmektedir. Nihai ihale islerinin Şubat'ın sonunda bitirileceği umulmaktadır. İlk olarak 30 firmaya ihale ile ilgilenip ilgilenmeyecekleri sorulmuştur. Bu yılın sonlarına doğru bunlardan 7 tanesi seçildi. Nihai müzakereler muhtemelen 2 veya 3 inşaat grubu ile olacaktır. Büyük bir ihtimalle bu proje için ortaklıklar ve kredi anlaşmaları gerçekleştirilecektir. Zira proje büyük yatırımları gerektirmektedir ve geri ödeme süresi hayli uzundur. Maden ve rafineri ile civarı 1970 Nisanında başlamak üzere İran şirketleri tarafından inşa edilecektir. Diğer bütün inşaatlar ihaleyi kazanan tarafından yapılacaktır. Herman bakır kuşağındaki diğer kuyu ve yeraltı aramaları Batı Almanya'nın. Metalgesellschaft A.G. ile İngiltere'nin Charter Consolidated Ltd. şirketleri tarafından derilinde edilmektedir.

1967'de, tam iki yıl önce, modern bir başlangıçla Kerman bakır kuşağında devasa ilerlemeler kaydedilmiştir. Tarih herhalde Sar Cheshmeh'in gerçek bir başlangıç olduğunu doğruluyacaktır.

S. Dikmen

METALLURJİ :

Grevler Nikel Piyasasını Krize Götürüyor :

Eylül ayı sonu itibarıyla, nikel piyasası kriz noktasına gelmiş ve bu konuda daha önce eksperler tarafından yapılan öngörüşler doğrulanmıştır. Bu krizin en büyük sebebi oniki haftadır devam eden International Nickel grevi ile Falconbridge grevleridir. Bu grevler bugüne kadar toplam olarak 100 milyon libre nikelin üretilmemesine sebep olmuştur.

Bu durum bilhassa toplam nikelin % 37 sini tüketen paslanmaz çelik imalatçıların sarsmıştır. İmalatçılar düşük nikelli paslanmaz çelik imalatına yöneldikleri gibi, müşterilerine siparişlerinin çok azını teslim edebilir hale düşmüşlerdir. Ayrıca yeni sipariş kabul etmemektedirler. Eylül ayının son haftasında önemli paslanmaz çelik imalatçıları ya nikel muhtevasına göre taban fiyatlarını yükseltmişler veya imalatlarına oldukça büyük fiyat ilâveleri yapmışlardır.

Her ne kadar nikel ticaretiyle meşgul olanlar, paslanmaz çelik imalatçıların bu aşırı fiyatlar ile dahi nikel satın alabileceklerini düşünüyorlarsa da, imalatçılar kendi mamul paslanmaz çeliklerine fiyat artışı koydukları halde, bu artırım gittikçe artan fiyatları karşılayacağından şüphe ediyor ve bu fiyatlarla nikel alımı imkânının kalamayacağını ifade ediyorlar. Nikel ticarî fiyatları şu sariyalarda duyulmamış bir seviyeye erişmiştir. Ay sonunda fiyatlar Inco. grevi başladığı zamana kıyasla on misli yükselmiş ve libre başına 5.70 \$ - 6.00 \$. bulmuştur. Satıcılar 1971 yılı siparişlerini dahi, libresi 5.15 \$'a kabul etmektedirler.

X. İm«m

A.B.D.'nde Bakır Üreticileri Fiyatlarını Yükselttiler:

Çok kısa bir zamanda hissedilir bir sıçrama göstererek libresi 75 C'e vatan dünya bakır fiyatları dolayısıyla, A. B. D. imalatçıları da bu sene içinde dördüncü defa olmak üzere fiyatlarını yeniden yükselttiler. Phelps Dodge Eylül ayı başlangıcında tel çubuğu fiyatlarını 4 C daha arttırarak İbresi 52 C'e çıkarmıştır. Bunu en kısa, zamanda Anaconda firması takip etmiştir. Bundan bir hafta sonra da Kennecott firması elektrolitik hatod fiyatlarını 4 C arttırarak libresi 51 C'e çıkarmıştır. Bakır fiyatlarının bu yükselişi pirinç ve bronz fiyatlarını da arttırmıştır.

T. Akman

60 Tonluk Endüksiyon Ocağı :

A.B. Devletleri, Ohio'da Canton Malleable Iron Co. firması 2200 kW. 60 ton kapasiteli yeni bir kanal tipi endüksiyon ocağı faaliyete geçirmiştir. Ocak, kupol ile dupleks olarak çalışmakta olup Malleabl döküm yapmaktadır.

T. Akman

Almanya'nın Çelik Üretimi :

1969 yılının ilk 11 ayında Almanya'da üretilen çelik miktarı, geçen yılın aynı periyoduna nazaran % 10 artışla 41,7 Milyon tonu bulmuştur. Aynı dönemde pik üretimi de % 11,6 artışla 31 milyon tona erişmiştir. 1969 yılında toplam çelik üretiminin yeni bir rekor olarak 45,1 milyon tona varacağı ümit edilmektedir.

T. Akman

Küba'daki Nikel Üretimi :

1968 yılında Küba'da 37.000 ton nikel üretilmiştir. A.B.J3. üreticilerinin bir takım ticarî baskılarına rağmen Avrupa nikel ihtiyacının önemli bir kısmını karşılayan Küba, üretimini yılda 120.000 tona çıkarmak için gerekli hazırlıklara bağlamış bulunmaktadır. Maden ve Metalürji Bakam Manuel Gutierrez en son verdiği beyanatta Oriente Vilâyetinin Kuzey sahillerinde yeni nikel üretim tesisleri kurulması planlandığını ifade etmiştir.

X. Akman

Küresel Grafitti Dökme Demir tein Yeni Metot :

İsveç'te küresel grafitti dökme demir üretimi için yeni ve oldukça ucuz bir metot bulunmuştur. Jarnföradling A. B. ve Halleforrnas firmalarına geliştirdikleri yeni metotta, magnezyum yine alaşım- elemanı olarak kullanılmaktadır. Önceki metotta magnezyumun aşındırma elemanı olarak % 0,50 - % 0,75 oranında nikel veya ferrosilis ile beraber kullanılması zorunluğuydu. Böylece üretim pahalıya maloluyordu. Yeni metotta magnezyum sünger demir (Spongirrone) ile beraber oldukça poröz bir yapıda üretiliyor ve gaz geçiriminin yavaş ve devamlı olması sağlanıyor, ikinci bir avantajı da, önceki metotta oldukça fazla bir oranda karbonize olan magnezyumun bu metotta randımanının çok yüksek olmasıdır. Metodun oldukça basit ve öncekinin pahalı teçhizatına ihtiyaç göstermediği belirtiliyor. Ayrıca demir üretiminde rafınasyon malzemesi olarak da kullanılabilir. Bir riletler halinde olan bu malzemenin % 86'i sünger demir, % 14'ü de magnezyumdan müteşekkildir. Bu madde ferromagnezyum adı altında İsveç'ten ihraç edilmeye dahi başlanmıştır.

Şu anda dünya küresel grafitti dökme demir üretimi yılda üç milyon tondur. Devamlı bir gelişim gösteren bu dökme demir cinsinin önümüzdeki 20 yıl içinde üretimini yılda 15 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Dolayısıyla önümüzdeki yıllarda yeni bulunan bu metodun, daha da geliştirilerek yaygın bir kullanma alan bulacağı ümit edilmektedir.

X. Alrp^ajı

Mısır Japonya'ya Pik İhraç Ediyor :

El Hajar Yüksek gamının ateşlenmesinden iki ay sonra Mısır Japonya'ya 15.000 tonluk bir parti pik ihraç etti. Millî Demir - Çe-

lik Şirketi 1969 yılında ihracatının 160.000 ton olacağını ve 1970 de pik üretiminin 400.000 tona erişeceğini tahmin etmektedir.

E. Karakaş

Yunanistan'ın Demir - Çelik Üretimi :

1968 de 140.000 ton olan yarı mamul üretimi 1969 da 250.000 tona ulaşmıştır. Tevsî programı 1972 de 300.000 ton, 1975 de 600.000 ton, 1980 de 900.000 tonluk üretimi öngörmektedir..

E. Karafcağ

Dünyada Uranyum Mineralleri Üretimi :

Avrupa Nükleer Enerji Ajansı ve Milletlerarası Atom Enerjisi Ajansı dünya uranyum üretimi ve geleceği konusunda kısa bir rapor yayınladılar. Bu rapordaki başlıca tahminler özet olarak şöyledir :

Arjantin : Cordoba zenginleştirme tesislerinin faaliyete geçmesi ile yılda 30-35 ton olan % 60 U₃O₈ lik mineral üretimi yılda 150 - 250 tona ulaşacaktır.

Avustralya : Bilinen uranyum rezervleri azdır fakat yapılmakta olan arama faaliyetleri sonunda yeni rezervlerin bulunacağı ümit edilmektedir.

Kanarta, • Dört maden şirketi (Bio Abgom, Denison, Stanrock, Etat Eldorado Nuclear) halihazırda yılda 4000 ton U₃O₈ üretmektedirler. Eski madenlerin yeniden faaliyete geçirilmesiyle Kanada yılda 11.000 ton U₃O₈ istihsal edebilecektir.

İspanya : Faaliyette olan yegâne tesis yılda 66 ton üretim yapan Andujar tesisidir ve Atom Enerjisi Komiserliği'ne aittir. 330 ton/yıl kapasiteli ikinci bir tesis 1971 de Salamanca'da hizmete girecektir.

Fransa : Mevcut Uç konsantrasyon tesisinin toplam kapasitesi 2.000 ton/yıldır. Halihazırda 1.200 ton/yıl'lık üretim 30 yıl müddetle aym kalacaktır. Bilinen rezervler dördüncü bir tesisin kurulması için de yeterlidir.

Portekiz : Bugünkü kapasitenin yalanda yılda 2.000 tona çıkarılacağı tahmin edilmektedir.

Güney Afrika : .Onbir yataktan üretilen cevher, altı zenginleştirme tesisinde işlenmektedir, ihtiyaçların ve fiyatların değişmesiyle 1960 dan evvel faaliyetlerini durduran birçok madenin yakında tekrar çalışmaya başlayacağı ve Güney Afrika üretiminin 1975 den evvel yılda 6.000 tona ulaşacağı tahmin edilmektedir.

İsveç : A/B Atomenerji, yıllık kapasitesi 156 ton U₃O₈ olan Ranstad zenginleştir-

me tesisini işletmektedir. Mimerai tenorunun düşük olması nedeniyle maliyet yüksektir.

A. B. D. : Mevcut yatakların üretim imkânları 14.000 ton/yıl civarındadır. Birkaç yıl içinde bu rakam 16.000 ton/yıl olacaktır.

Bu durumda hür dünya devletlerinin U_3O_8 üretiminin 1975 den itibaren 35.000 ton/yıl'a ulaşması mümkün görülmektedir.

E. Karakas

Kolombiya'da Cıva Üretimi :

Caldas bölgesindeki Aranzazu cıva yataklarının 1986 yılında «Minera Nueva» firması tarafından işletmeye açılına kadar Kolombiya'nın cıva üretimi çok önemsizdi. İlk programa göre ayda 300 şişe kapasiteli bir distilasyon tesisi kuruldu. 1967 de faaliyete geçen bu tesisin üretimi aynı yıl içinde 210 şişe/ay, 1968 de 285 şişe/ay oldu. Japonya'nın başlıca cıva üreticisi «Nomura Mining Co.» cıva madenciliğinin geliştirilmesini finanse etmek ve 10 yıl müddetle konsantre mineral satınalmak üzere Minera Nueva Şirketi ile bir anlaşma yaptı.

E. Karakas

A. B. D. Çelik Üreümi :

A.B.D. çelik üretimi 1969 senesi ük altı ayında, oldukça büyük sayılabilecek bir düşüş göstermiştir. Üretimdeki düşme miktarı takriben 3 milyon tondur. Bununla beraber dünyanın diğer gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi bazik oksijen konverterlerinden (B.O.F.) elde edilen çelik miktarı artma göstermiştir.

Amerikan demir ve çelik endüstrisinin raporuna göre 1969 yılı Ocak - Haziran arasındaki periyotta çelik üretimi 70.692.000 net tondur. Geçen yıl aym periyottaki üretim 73.587.000 net ton idi. Bu miktar % 3,9 luk bir düşüşe tekabül etmektedir.

tik altı ayda bazik oksijen konverterlerinden elde edilen çelik miktarı 28.618.000 tona ulaşmıştır. Bu miktar % 11,4 bir artışa tekabül etmektedir. Geçen yıl aym periyotta bazik oksijen konverterlerinden elde edilen çelik miktarı 25.699.000 ton idi. A.J.B.J. de bazik oksijen konverterlerinde, toplam üretimin % 40 indan fazlası yapılmaktadır. 1968 de bu miktar % 35 civarında idi.

Elektrik ocaklarından elde edilen çelik miktarında da yükseliş görülmektedir. 1968 yılının ilk altı ayında 8.819.000 ton olan üretim 1969 ilk altı ayında takriben 1 milyon ton artışla 9.835.000 tona ulaşmıştır. Meydana gelen 3 milyon tonluk üretim düşüşü Siemens - Martin ocaklarının bir çoğunun üretimden kaldırılmasıyla izah edilebilir.

11.794.000 ton olan Haziran 1969 üretimi, Mayıs 1969 dan (12.360.000 ton) ve Haziran 1968 den (11.906.000 ton) daha düşüktür.

Çelik üretimi indekslerine göre 1957, 1958, 1959 yılları ortalaması 100 olarak alınırsa 1969 (ilk altı ay) 146,8 ve 1968 de 151,9 olmaktadır.

Haziran 1968 indeksi 149,1 iken, Haziran 1969 İndeksi 147,7 ye düşmüştür.

T. Akman

Yeni Alman Çeliği :

Deutsche Edel Stahlwerke (DEW), nikel kromun bir kısmını önleyecek mahiyette, düşük nikelli bir paslanmaz çelik geliştirmiştir. Kemant 1870 adındaki bu yeni paslanmaz çelik levha, bant ve çubuk halinde üretilebilmektedir. Bu çelik krom nikel çeliklerine nazaran daha düşük fiyatla satılmaktadır. Korozyona karşı mukavemeti oldukça yüksek olan Remanit 1870 itim Deutsche Edel Stahlwerke firması yetkilileri malzemenin kaynak edilebileceğini ve levha halinde birçok tatbikat sahası bulunduğunu ifade etmektedirler. Bu sahalar içinde oto tamponu, tekerlek göbek muhafazası çeşitli kap ve murnaflaalar gibi hafif çekilmiş mamuller bulunmaktadır.

X. Akman

A. B. D., de Paslanmaz Çelik Fiyatları Artıyor :

Aralık ayının üçüncü haftasından itibaren geçerli olmak üzere, Armco. Eastern Stainless, Carpenter Technology ve Republic Steel Corp. U.S.A. nikelli paslanmaz çelik mamullerinin fiyatlarını diğer üreticilere benzer şekilde % 4-5,5 oranında arttırmaya karar vermişlerdir.

T. Akman

PETROL :

Sovyet Rusya'dan Batı Almanya'ya Doğal Gaz Şevki :

Sovyet Rusya'dan Almanya'ya doğal gaz taşımak üzere yapılacak boru hattının, 1,2 milyon ton tutan boru siparişini, Alman Mannesmann A. G. Röhrenwerke ve Thyssen Röhrenwerke firmaları almıştır. Batı Alman Çelik Boru Endüstrisinin bu güne kadar almış olduğu siparişler içinde en büyüğü olan bu siparişlerin boru çapları 1400 mm. ve et kalınlıkları 17-20 mm. dir. Temmuz 1970 tarihinden itibaren teslimine başlanacak olan bu siparişin tamamı 1972 Aralık ayında bitirilecektir. Mannesmann ayrıca Sovyet Rusya'dan

doğal gaz boru hattı için 1970 yılının İlk yarısında teslim edilmek üzere 1020 mm. çaplı 100.000 tonun üzerinde bir sipariş daha almıştır.

T. Akman

iran'dan Sovyetler Birliğine Doğal Gaz Şevki :

Iran ile Sovyetler Birliği arasında döşenecek olan 1110 km. uzunluktaki boru hattından, bu yıldan itibaren Sovyet Rusya'ya günde 600 milyon feet küplttk doğal gaz ulaştırılmı mümkün olacaktır. 750 milyon dolara döşenecek bu hattın kapasitesi her yıl biraz daha artarak 1977 de günde 1 milyar feet küp doğal gaz taşıma kapasitesine ulaşacaktır. A.B.D., ingiliz, Alman, Fransız ve Sovyet şirketlerinin döşemekte oldukları bu boru hattının % 90 ından fazlası şu anda bitirilmiş durumdadır.

Takriben 60 yıldır ürettiği doğal gazı satabamaktaaı iboş yere yakmakta olan İran, 1971 de bu sayede 41 milyon dolar elde etmiş olacaktır. Gaz gelirlerinin 1985 te 940 milyon dolara yükseleceği tahmin edilmektedir.

Sovyet Rusya bu anlaşmaya karşılık İslafan'da iran'ın ilk demir çelik kopleksini kurmaktadır.

T. Akman

Yugoslavya Polonya Arasındaki Bora Hattı :

Iran İle Doğu Avrupa Ülkeleri arasında varılan anlaşmaya göre, 52 milyon ton petrolün bu ülkelere satılması kararlaştırılmıştır. Çekoslovakya, Polonya, Bulgaristan, Polonya, Macaristan ve Yugoslavya İle varılan bu anlaşma sayesinde Iran yılda 3 milyar franklık bir gelir elde edilecektir.

Bu petrolün Doğu Avrupa'ya ulaştırılması için Yugoslavya'nın Rizeka limanından Macaristan ve Çekoslovakya'yı aşarak Polonya'ya kadar uzanacak bir boru hattının döşenmesi öngörülmektedir. Boru hattı yılda 20 milyon ton ham petrol ulaştıracak kapasitede olacaktır.

X. Akman

Libya ve Cezayir Petrol fiyatlarını Artırıyor :

Libya ve Cezayir'in ürettikleri petrolün fiyatının artırılması için başvurdukları Opec (Petrol ihracatçısı Ülkeler Teşkilâtı) bu talebi kabul ederek, onaylamıştır.

Bu iki ülkenin Avrupa'ya ihraç ettikleri petrolün diğer ihracatçı ülkelerin fiyatlarını-

dan daha düşüktür. Yeni fiyat artışı aradaki bu farkı kaldırmakta olup bir fiyat dengesi sağlamaktadır.

T. Akman

Libya Petrol Üretimini Artırıyor :

1966 da 72 milyon ton petrol üreten Libya, 1968 yılında üretimini 125 milyon tona ulaşmıştır. 1969 yılında ise 150 milyon ton petrol üretecek olan, Libya böylece üretim kapasitesi bakımından Suudi Arabistan ve iran'ı geçmiş olmaktadır. Avrupa petrol tüketiminde oldukça önemli bir kısmını karşılayan Libya, önümüzdeki yıllarda Süveyş Kanalının bir süre daha kapalı kalacağı düşünülürse bu tüketimdeki payının daha da artacağı beklenmektedir. Nitekim, Ortak Pazar Ülkelerinin 1966 toplam petrol ihtiyaçlarının % 20 sini karşılamakta olan Libya, 1969 yılında bu ihtiyacın % 25 ini karşılar duruma gelmiştir.

T. Akman

Iran Petrolü İskenderun Yolu İle Avrupada :

Avrupa'daki Pipeline firmaları en uzun boru hatlarından biri olan İran ile Türkiye'de inşa edilecek 1.700 km. uzunluk ve 42 inç çapındaki boru hattı ile çok yakından ilgilenmektedirler. İranda Basra Körfezi Kuzeyindeki Ahvazdan çıkan petrolün İskenderun Körfezine akıtılması düşünülmektedir. Çalışmalara göre dnşaata büyük bir ultiimaJü gelecek yıl başlanacak ve 2 yıl sonra yani 1972 sonunda İran hampetrolü İskenderun limanı yolu ile Avrupaya iletilmiş olacaktır. Hazırlanan rapora göre diğer Avrupa ftamaları arasında, İtalyanın Snom Progetti firması inşaatı yapma hususunda daha şanslı görülmektedir bunun sebebi de şöylece İzah edilebilmektedir. Avrupa firmalarından Fransız SOCER Konsorslyomu Süveyş Alexandre boru hattının finansman çözüm işiyle uğraşmıaktadır. Inn gillz Pipeline firması İngiltere tabii gaz boru hattının uzatılması inşaatım tamamlamaya çalışmaktadır. Büyük boru hatlarından biri Mısırdaki ve diğeri ise Suriye'den geçmektedir. Suriye'den geçen bu boru hattı 3 milyon ton/yıl kapasitede olup karatsechok'tan aldığı ham petrolü Suriye'nin Akdeniz'deki Tartus limanına akıtmaktadır. İtalyanın Snopparugetti firması bu boru hattının inşaatını yaptığından yakın ikinci bir inşaatın yapımı hususunda şansı çok fazladır. Boru hattı fikri Orta Doğu'da 1956 da ilk Süveyş krizi İle ortaya çıkmış ancak 1956 da kanalın tekrar açılması İle Iran istihsalinin büyük Wr taamı

Süveyş Kanah yolu ile sevk edilmiştir. Hefri kadar kanal yolu kısa ise de birçok büyük tankerler kamaMian geçememektedirler. Ayrıca 1956'daki durum tekrar nüksetmiş ve 1967 de kanal tekrar kapanmıştır. Bu gün için gelişen tanker endüstrisi dolayım ile inşa. edilen ekonomik dev tankerler kamal'dian geçemekte Güney Afrika (Oape) Kap Burnumu dolaşarak Avrupaya varmaktadır. Büyük çapta gelişen tanker ekonomisine nazaran Kap Burnu yolunun çok uzun olması hem zaman kaybına sebep olmakta ve hem de nakliyat çok pahalı olmaktadır. Bu bakımdan petrolün boru hattı ile İskenderun Umanına aktılması ile kısalık çabukluk gibi nakliyat avantajları sağlanmış olacaktır.

Hali hazırda Kullanılan Boru Hattı :

Iran Türkiye boru hattının bir kısmı olarak mütalâa edilebilecek Batman - İskenderun boru hattı 494 km. uzunluğunda ve 18" çapında olup 40 milyon dolar sarfı ile 1967 senesi Şubatında tamamlanıp İşletmeye açılmıştır. Türkiye'de dağlık arazide İnşa edilen bu boru hattının ışığı altında çalışmalar yaparak Iran petrolünün İskenderun Körfezine aktılmasının uygun olacağı kanatine varılarak bu konuda Iran otoriteleri ile çalışmalara başlanmış ve neticede iki memlekette boru hattının fişbil olduğu görüşüne varmıştır.

Sovyet Bloku ile Anlaşmalar :

Yukarda da belirtildiği gibi Iran petrolünün kap yolu ile Karadenizde limanı bulunan Doğu Avrupa devletlerine yani Karadenizdeki limanlara nakl çok uzun ve zor alımdır. Halbuki boru hattı ile İskenderun Körfezine nakledilen ham petrol hem Doğu, hem de Batı Avrupa devletleri için aynı olup çok kısa ve çok ucuzdur.

Bu durumlar nazarı itibare alınarak 5 sene içerisinde 20 milyon ton ham petrol teslimi için doğu avrupa (Sovyet blok) memleketleri ile ikili anlaşmalar yapılmıştır.

Ahvazdan - İskenderuna kadar uzanacak 1700 km uzunlukta 700.000 b/gün kapasitede boru hattının keşif fiyatı ile ilgili çalışmalar Bechtel firması tarafından yapılmış ve inşaatın 2 yılda tamamlanabileceği ve maliyetinin ise 500 milyon dolar civarında olacağı belirtilmiştir. Şayet bu boru hattı bu şartlar altında tamamlanacak olursa Iran ham petrol ünnaoaitimn % 40'ı bu voll Me öakiedllİBnış olacak ve nakliyat deniz yoluna nazaran % 35 daha ucuz olacaktır. Iran Türkiyeye senede 20 milyon geçiş ücreti ödeyecektir. Diğer

bir proje ise daha büyük çapta nakliyatı öngörmektedir bu projeye göre 42 facük boru hattı kullanmak üzere nakliyatın 1,4 milyon t/gün mertebesine çıkarılmasıdır M bu durumda inşaat gene 2 senede tamamlanabilecek ve projenin maliyeti 700 milyon doları bulacaktır. Kuzey IrandaM dağlık arazinin geliştirilmesi neticesi güzergâh kısalacak ve dolayısı ile proje maliyeti düşecektir. Ancak d&hla proenin flnanamianiniin nereden ve nasıl temin edOcegl hususu katiyet kesbetemigtir. Haber alınan kaynaklara göre her iki memle> kette projeye iştirak edecek yabancı kaynaklar yatırıma firmalar aramaktadır.

Güzergâh Tesbiti Henüz Kat'i Halini Almamıştır :

Başlangıçta boru hattının Kuzey Irak'tan geçirilmesi ve böylece yolun daha kısa olacağı maliyetin düşeceği düşünülmüş yakın zamanda Irak ile Iran arasında çıkan sürtüşme ve anlaşmazlık dolayısı ile bu güzergâhtan vazgeçilmiştir. Iranda boru hattının takip edeceği güzergâh çok engebeli ve büyük dağlarla kaplıdır. Ancak daha önce burada İnşa edilmiş boru hattı arazinin engebeli olmasının çok büyük bir problem ifa etmeyeceğini ve inşaatın mümkün olacağını göstermiştir. Türkiye Iran hududundaki büyük göl dolayım ile güzergâh Irak'a doğu yöneldiştir. Türkiye'de mevcut Batman faikeaderin boru hattının güzergâhım takip edecektir.

F. Yalçındağ

Japonya Alaskadan Tabii Gaz Alışım Buzlandırdı :

Japonya 1967 yıhnda Tokyo Gaz ve Elektrik işletmesini n ve şehir ve kasabaların gaz ihtiyacını karşılamak üzere Phillip Co. ve Marathan OH! Ca 13e 15 sene müddetle 1.400.000 mVgtnn tabii gazı Alaskadan Japonya'ya sevk etmek üzere anlaşma yapmıştır. Anlaşmadaki miktarım % 70 i Phfflpo Co. % 30 u ilse Morrothan firması tarafından karşılanacaktır. Bu iki firmanın müştereken NikisiM limanında 50 milyon dolara kurmuş oldukları i milyon m3/gün kapasiteli sıvılaştırma tesisinden istifade edilecek bu iş için dünyanın en büyük LNG (Llkid Tabii Gaz) tankerlerinden Polar Alaska ile İsveç yapısı Malmo tankerlerinden faydalanılacaktır. Sevkiyatı depo etmek üzere Tokyo Elektrik işletmesi 75 milyon dolara mial olan depolar inşa etmektedir. Tabii gaz ile 350.000 kw. lık jeneratörlerin çaligtoûmasal plânlanmıştır.

İstihsal Sahası :

Dünyada ilk büyük LNG ihracatı dünyanın en zor işletme şartlarına havi sahadan yapılmaktadır, işletmenin yapılacağı cook toplama sahası 2.500.000 km² olup 10.000 km² su ile kaplıdır. Sahada geliştirilen sondaj çalışmaları Japonyada hazırlanan platform üzerinde yapılmıştır. Platform projesi hazırlanırken şu hususlar gözönünde bulundurulmuştur.

- a. Gelgit dalga yükü gelgit yüksekliği 10 m.
- b. -50 °C kadar düşen hava şartları.
- c. Devamlı hava akımı hız 4 m/sn.
- d. Yüksek dalga yükü, şiddetli rüzgâr ile - zelzele durumları nazarı itibara alınmıştır.

Marothan Firması ürettiği tabii gazı 20 inçlik kalın astarlı borular içerisinde 45 km mesafeye nakletmektedir. Phillips Firmasının üretimi ise sıvılaştırma tesisine deniz içinden ve deniz kayısından 80 km.Mk pipeTne'la gelmekte ve deniz içinde kullanılan borular 10" çapında olup kalan astarlıdır ve deniz içinde 16 km katetmektedir. Deniz kayısım takip eden pipe - line ise 16 inç çapında ve 51 km İlk mesafe katetmektedir.

Sıvılaştırma Tesisi :

Tesis 20.000 beygir gücünde gaz türbinleri, geniş borular ve santrifüj pompalarla mükemmeldir. Sistemin en hassas kısmı kullanılan vanalardır. Bunlar cryogenic tipi çabuk açılıp kapanan vanalar olup 30 inç çapında olan bu vanalar 10 saniyede kapanarak gaz sızdırmaz hale gelebilmektedirler. Bu büyük tesis için montaj çabışmaları buz ve fazla soğuk doıayı- sı ile ancak Nisan başı ile Ekim sonu arasında mümkün olmaktadır. Montaj esnasında karşılaşılan diğer bir güçlük ise Alaska Karayolları Genel Müdürlüğünün taşıt yüklerini sınırlamaBindan ileri gelmiştir. Büyük parçalar parçalanmak suretiyle montaj mahalline taşınmıştır.

Depolama, Doldurma ve Boşaltma işleimi:

LNG - 150 °C de 36.000 m³ lük tanklara doldurulmaktadır. Tanklar perlitle izole edilmiş içice iki ayrı kabuktan meydana gelmiştir. İç tank 50 m çapında ve 27 m yüksekliğindedir. Tankın ana malzemesi düşük hararete dayanıklı alüminyum alaşımı A.537 8 çeliğidir. Tesisin kurulduğu sahada rüzgar sürati **40 m/sn, hararet —50 °C ve aynı «ananda**

zelzele bölgesi olması dolayısı ile tank boylarının daha yüksek yapılması mümkün olmamıştır. Tankların doldurulması 600 m boyunda 24 inç lük borularla yapılmaktadır. Boşaltma işlemi ise 400 m boyunda meyilli ve hareketli bir köprü vasıtası ile yapılmaktadır.

F. Yalçındağ

Dünya Enerji Sorununda LNG. Gittikçe önem kazanmaktadır :

1059 senesinde başlıyan kesif araştırma çalışmaları, prototip projeler üzerindeki incelemeler neticesi İlk LNG Kargosu 1958 senesinde Luisiana'dan Thames'e sevk edilmiştir. Bütün kesif çalışmalar ve 1959 senesinde yapılan sevkiyata rağmen- ilk ticarî proje ancak 5 yıl sonra 1964 yılında gerçekleştirilmiştir. Büyük bir optimizm içerisinde başlayan ilk ticarî proje çalışmaları U.K. Gas Council ve Gas de France firmaları tarafından yürütülmüştür. İlk ticarî projeden 5 yıl sonra ikinci ticarî proje olarak (Philips/Maratton firmaları) 3.500.000 m³/gün LNG Alaskanın Kenai Yarımadasından Tokyo'ya deniz yoluyla sevk edilmiştir. 1970 in ortalarında optimist bir tahminle bu miktar 43.000.000 m³/gün mertebesine erişecektir. Bu gün için sevkiyata geçebilecek durumda olan diğer bir proje ise Elpaso/Sonatrach projesidir. Bu projeye göre 29.000.000 m³/gün LNG Cezayir Arzev'den Amerika Birleşik Devletlerinin doğu sahilleri ile Kanadaya sevk edilecektir. LNG ile petrolü mukayese edecek olursak LNG'nin bazı dezavantajları olduğunu göreceğiz. Bunların başında fiexsibilitesinin az olması — dolayısı ile taşınma güçlüğü — ile büyük proses masrafları getirmektedir. Dünya enerji piyasasında 1 milyon kilo kalorisinin fiatı 2 Amerikan dolarıdır. LNG nin normal şartlarda kullanılabilmesi için büyük hacimler halinde sevk edilmesi gerekmektedir. Bahis konusu edilen güçlükler dolayısı ile LNG. enerji piyasasında hakikî yerini bulamamış ancak bilhassa gelişmiş ülkelerde artan enerji ihtiyacı karşılamak için çalışmalar yapılmış, neticede bu artan ihtiyacın LNG ile karşılanması uygun görülmüştür. Bunun üzerine bugün LNG diğer enerji kaynakları ile rekabet eder hale gelmiştir. Bunun için en güzel misalini İtalya ve İspanyanın ESO projeleri teşkil etmektedir. Gene aynı şekilde Cezayirden Fransa'da Erapa'ya sevk edilen 100 milyon m³/gün LNG buradan pipellne'larla ağır endüstrî merkezlerine gönderilmektedir. Bu miktar İtalya ve İspanya projelerinde öngörülen LNG'den **daha** fazladır.

Tabii gaz Pazarları :

Birleşik Amerika tabii gaz üretimi 1.500.000 m³/güm mertebesinde dir. Senelik üretim artışı % 4 tür. 1958 den 1968'e kadar Amerika gaz rezervlerindeki gelişme 1/22 civarında olmuştur. Nüfusun sık olduğu doğu ve batı sahillerinde senelik gaz ihtiyacı % 8 oranında artmakta, bu istek pipeline yapan firmalar tarafından karşılanamamaktadır. Kaliforniya bugün için dünyanın en büyük tabii gaz potansiyelini kullanmaktadır.

Japonya : Dünyada nüfusu en sık olduğu ve bu sebepten hava kirlenmesinin en yüksek olduğu memleket Japonyadır. Bilhassa yakıt olarak kullanılan kömür ve benzerleri havayı daha çok kirletmektedir. Hava kirlenmesine karşı en iyi hal çaresi nüfus kesafetinin çok yoğun olduğu sahalarda sülfürü bulunmayan LNG gazı -kullanımdır. tşbe bu sebeptendir ki Japonya dünyanın en büyük LNG tüketicisi olma yolundadır. Bu sebepten Alaska ve Borne'den LNG ithali için anlaşma yapmıştır. Hatta bugün çok uzak ve zor olmasına rağmen Nijeryadan LNG ithali plânlanmaktadır.

İtalya : Gelişmiş ülkeler arasında bulunması ve enerji kaynaklarının çok sınırlı olması dolayısı ile tabii gaz ihtiyacı olan memleketlerin başında yer almaktadır. Yakın zamanda adriyatikte bulunan 57.000 milyon m³ tabii gaz tesbit edilmesine rağmen Libyadan 1970 ortalarında LNG ithali için bütün çalışmalar tamamlanmıştır.

Üzerinde Çalışılan Projeler

Üretici	Tüketici	Miktar Milyon m ³ /güm
Cezayir	A. B. D.	28
Venezüella	..	11,2
Nijerya	..	11,2
Tirinidad	..	11,2
Alaska	»	11,2
Abudabl	Japonya	0.7

Libya ve Nijerya : Bu memleketler coğrafi durumları dolayısı ile tüketici piyasasına oldukça uzak kalmaktadır. (Libya 7.500 km Nijerya ise 8.200 km,) Libya merkezlere uzak olmasına rağmen bazı avantajlara - sahiptir. Libyanra bütün üretim sahası deniz kıyımındadır. Burada çıkan tabii gaz dünyadaki en zengin karışımdır. % molekular olarak gaz karışımı şöyledir: 70 metan, 16 «tan 8 propan, 4 bütan ve LP gazları. Tabii gaz rezervleri arasında etan ihtiva eden pek nadirdir. Bu özelliği dolayısı ile Libya 1970 te bütün gaz piyasasını kaplayacaktır.

Dünyada Tabii Gaz ve Lidd Petrol Gazı (L.P.G.) Kullanılması Artmaktadır :

Bu gün için bata blokunda (serbest dünyada) tabii gaz ve likid petrol gazı toplam

Dünyanın En Büyük LNG Projeleri

Tesisin durumu	Ücreti	Tüketici	Miktar Milyon m ³ /güm	Başlama tarihi
Çalışıyor	Cezayir	İngiltere	2,8	1964
	»	Fransa	1,4	1966
	Alaska	Japonya	4	1969
İnşa halinde	Libya	İtalya	6,7	1970
	»	İspanya	8,1	1970
	Cezayir	Fransa	10	1972
Siparişe bağlandı	Brunei	Japonya	İS	1972

enerji ihtiyacının % 20 sini karşılamaktadır. 1968 senesi istatistiklerine göre serbest dünyanın tükettiği likid petrol gazı miktarı 1.798.000 b/gün, taibü gaz ise 1.800.000 m³/günürdür. Bu ise 13.000.000 b/gün hık hamı petrol enerjisine tekabül etmektedir, 1973 yıla için düşünölen günlük tüketimi ise 2,5 milyon LİPG ile 28.000 mUyan m' tabii gıa zolaoaktır. Bu miktar ise dünya toplam enerji miktarının % 26 sına tekabül edecektir.

Serbest Dünya Tabii Gaz Rezervleri :

Serbest dünya tabii gaz rezervi (22x10²) m³ olarak tahmin edilmektedir. Bu rezervin (8x10¹²) rai'ü (% 30). BMeşjik Amerika, (1,4 x 10¹²) m³'ü (% 5) Kanadada; (17x10¹²) m³'ü (% 7) Güney Amerika (Venezüella), (4x10¹²) m³'ü (% 18) Avrupa kıtasıMia, (6x10¹²) m³'ü (% 27) Ortadoğudla (4,8x10¹²) m³'ü (% 22) Afrikadia, (1,4x10¹²) m³'ü (% 50) Uzak Şarkta bulunmaktadır.

Serbest Dünya If Gazı Dununa :

Üretici	1000 b/gün 1968			1000 b/gün 197S		
	Üretim	Tüketim	(Fazla) eksik	Üretim	Tüketim	(Fazla) eksik
Birleşik Amerika	1,136	1,105	30	1,370	1,360	10
Kanada	95	58	37	156	89	67
Meksika	41	66	(24)	67	96	(29)
Güney Amerika	85	88	(3)	182	131	51
BaU Avrupa	290	300	(10)	440	450	(16)
Afrika	11	7	—	65	35	30
Ortadoğu	70	7	63	118	23	95
Uziak doğu	111	164	53	200	277	77
Toplam serbest dün	1838	1798	40	2598	2461	137
Toplam Batı yarı küresi	1356	1316	40	1775	676	9©

Tabii Gaz Kurutulmasında Yenilikler : -

Tabii gaz kurutulmasında Union Carbide Firması tarafından geliştirilen moleküler elekler ve yeni adsorpsiyon teknolojisindeki gelişmeler neticesi çok yüksek işletme randımanı elde edilmekte ve biç gaz kaybı olmamaktadır. Bugün dünyada mevcut 7 büyük tesisten 5'i moleküler elek kullanmaktadır.

Moleküller eleklerin özellikleri :

1. Uzun ömür (4 yıl ve daha fazla)
2. Düşük damlama noktası
3. Minümmum basınç düşümü
4. Minumum yatırım
5. Hidrokarbonlardan azamî istifade «Hidrokarbonlar elekler tarafından absorbe edilmediğinden yağa. karışmakta ve bunlardan tekrar istifade edilmektedir.

F. Talçmdağ

HABERLER: YURTİÇİ

- Aliğa Rafinesinin Montajına Başlanıyor:

Izmir, Aliğada kurulmakta olan, Türkiye'nin Dördüncü Rafineri Tesislerinin montajına ocak ayı içinde başlanmış olacaktır. Sovyetler birliğinin açtığı kredi ile kurulmakta olan Aliğa Rafinesinin 50 bin ton olan toplam montaj malzemesinin takriben yarısı gelmiş bulunmaktadır. 17 Ağustos 1969 da temeli atılan rafineri, 1971 yılı Haziran ayında işletmeye açılacaktır.

Üç Milyon metre karelik bir alanda inşa edilen rafineri, 200 milyon liralık bir döviz tasarrufu sağlayacağı gibi, gelir, gider, kurumlar ve istihsal vergisi olarak Devlete yılda 1 milyar TL. sağlayacaktır.

Şimdiye kadar ithal edilen makina yağımında tesislerin açılmasıyla üretimine geçileceği için, ithalatı durdurulmuş olacaktır.

Yılda üç milyon ton ham petrol işleme kapasitesi olan rafineri, bu sayede yurt içi tüketim miktarına önemli bir katkıda bulunacak ve ihtiyaçlarımız bakımından kendi kendimize yeterli olma olanağında sağlayacaktır.

Rafinerinin kurulması için gerekli 24 milyon 250 bin dolarlık kredi % 2,5 faiz ve 15 yıl vade ile Sovyetler Birliğinden sağlanmış ve ödenmesinin tarımsal ve sanayii maddeleri ihracatımızla yapılması kararlaştırılmıştır.

T. Akman

Samsun Azot Tesisleri Açılıyor:

Ocak ayı içinde açılacak olan Samsun Azot tesisleri 2 yılda tamamlanmış olup, 265 milyon liraya malolmuştur. Üç ayhik bir deneme çalışmasından sonra tam faaliyete geçecek olan tesislerde sunî gübre ve sülfürik asit üretilecektir.

570,600 ton kapasiteli olan Samsun Azot tesislerinde 350 işçi çalışacaktır.

T. Akman

Makina Kimya Endüstrisi Kurumu Yeni Genel Müdürü :

Makina Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğüne Sanayi Bakanlığı Sanayi Dairesi Başkanı Orhan Sorguç atanmıştır.

T. Akman

Üçüncü Demir Çelik Tesisleri :

Yünk kapasitesi 1 milyon 200 bin ton ola-

rak tesbit edilen Türkiye Üçüncü Demir Çelik Tesisleri iskenderun'da kurulacak ve liman ve diğer yardımcı tesislerde aynı proje içinde gerçekleştirilecektir. Tamamlanması 4 yıl 10 ay sürecek olan tesisler için 263 milyon dolarlık dış, 2 milyar liralık iç finansmanına ihtiyaç olduğu tesbit edilmiştir. Dış finansman ihtiyacı Sovyet Rusya tarafından karşılanacaktır. Sovyet Rusya ile yapılan anlaşma çerçevesi içkide yapılan olan yatırımlar arasında en büyük payı Üçüncü Demir Çelik Tesisleri almaktadır. Başlangıçta 1 milyon 200 bin ton olan kapasite kısa sürede 2 milyon tona çıkarılacaktır. İnşaat ve Montaj sırasında 30 000 işçinin çalışacağı tesislerde, üretim faaliyetine geçildiğinde 18 000 işçi ve 400 mühendise ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir.

T. Akman

Elektrolitik ham çinko dağıtım Ocak Şubat ve Mart aylarında yapılıyor :

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ithal edilecek elektrolitik çinkoyu ocak ayından itibaren ihtiyaç sahiplerine dağıtmaya başlayacaktır. Dağıtım Ocak, Şubat ve Mart aylarında üç parti halinde yapılacaktır. Sanayicilerin Bakanlığa baş vurma süresi, 20 Aralık 1969 günü sona ermiştir.

Etibank Genel Müdürlüğüne ithal edilecek çinko külçeler çinko- alüminyum alaşımli pres döküm sanayi, pil, gaJyenizli saç üretimi ile uğraşan sanayicilerin dışında kalan ve üretiminde çinko kullanan sanayicilere dağıtılacaktır.

T. Akman

Biga'da baraj yapılacak:

Bataklık ve sel sularının bozduğu Biga ovasını yeniden işlenebilir duruma getirebilmek için Topraksu ve Devlet Su işleri çalışmalarına devam etmektedirler.

Etüt ve proje çalışmaları tamamlanan baraj, takriben 1 milyar liraya malolacak ve ova tamamen selden kurtarılabilirdiği gibi sulama işide imkân dahiline girecektir.

Çoraklaşma 130 bin dolarlık bir alana yayılmıştır. Yapılan drenaj tesisleriyle 30 bin dekarlık bir saha tekrar işlenebilir duruma

getirilmiş, geri kalan kısmın kurtarılması içinde yoğun bir çalışma programı uygulanmaya başlanmıştır.

T. Akman

Yeni Çelik ve Küresel Grafitti Dökme Demir Tesisi:

Çekmece'de kurulmakta olan yeni çelik ve küresel grafitti dökme demir tesisi temmuz ayında üretime başlayacaktır.

Yüksek vasıflı ve alaşımlı çelik döküm ayrıca küresel grafitti dökme demir üretecek olan tesis taikriiben 12 milyon liraya malolmaktadır.

Yılda dört bin ton temiz döküm kapasitesi olan tesis, iki Metalürji mühendisinin teşebbüsü ve 13 ortağın katılmasıyla kurulmaktadır. Küçükçekmece Avcılar köyünde Endüstriyel Metalürji A.Ş., (EMAŞ) adındaki Şirketin tesisleri 26 bin metrekarelik bir alanda kurulmaktadır.

Sınai Kalkınma Bankasının açtığı krediden faydalanan şirket, kalıplama makinaları ve -endüksiyon ocaklarını Almanya'dan getirtmekte olup, oto sanayiinde ihtiyaç duyulan çeşitli döküm parçaları üretecektir.

X. Akman

Maden ve Petrol çalışmaları:

Bu sene Maden Teknik Arama Enstitüsü 14,5 milyon lira harcayarak 21 yerde arama yapacaktır. Bütçe karma komisyonu raporuna göre Malatya, Gürünü Sivvas ve Erzurum illerinde petrol aramaları yapılacaktır. Manyas, Çanakkale, Biga, Ezine, Salihli Turgutlu, Alaşehir, Söke, Germencik, Aydın, İzmir, Seferhisar, Tuzla, ve Gönende tabii buhar ve çeşitli madenler bulunmuştur.

M.T.A. Enstitüsü Petrol bulunan illere 5 milyon, tabii buhar ve maden bulunan il ve ilçelere 9 milyon 556 bin lira harcamayı programlamıştır. Düşünülen miktar ise petrol aramaları için 20 milyon, tabii buhar ve Maden aramaları için 22 milyon lira yatırımdır.

Fahri Yalçındağ

Lületaşı' İhracatı Sanayi Bakanlığınca Durduruldu:

Sanayi Bakanlığı, ihraç edilen lületaşların bu ülkelerde özel makinalarda toz haline getirilerek preslenmek suretiyle daha kaliteli pipolar yapıldığını ve Avrupa'ya sevkedilen pipolarımızın değer bulmadığını gözönüne alarak ham madde lületaşların ihracatının ihracatının durdurulduğunu Eskişehir Valiliğine bildirmiştir.

Sanayi Bakanlığı bundan böyle Avrupa'ya lületaşların işlenmiş olarak sevkedileceğini belirtmiştir.

K. Oral

1970 Yılında 672.000 ton Demir-Çelik ithal edilecek:

1970 yılı içinde toplam değeri 67 milyon dolar tutarında 672.000 ton demir-çelik yarı mamul ve mamulü ithal edilecektir. Bu miktarın 100.000 tonu pik, 120.000 tonu hurda, 330.000 tonu çelik kütük ve 122.000 tonu demir-çelik mamulüdür. Değer bakımından demir-çelik yan mamul ve mamul ithalatı, 880 milyon dolara ulaşacak toplam ithalatın % 7.6 sini teşkil edecektir.

K. Oral

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1970 Programı Madencilik, Sektift

Beklenen Gelişmeler :

İkinci Beş Yıllık kalkınma plânı 1970 yılı programında arama bakımından ağırlık bakır, demir, çinko, kurşun ve civaya verilmektedir. Bunların yanında boksit, civa, çinko ve bakır üretiminin artınlmasıyla ilgili üretim ve zenginleştirme ünitelerinin gelişmeleri beklenmektedir. Ayrıca manyezit ve piritte olan iç talep artışı nedeniyle yeni üretim ve arama programlarının hazırlanması gerekmektedir. Demir madeni konusunda Divriği - Hekimhan - Kangal bölgesinin potansiyelinin ortaya konması ve bakır madeni konusunda havza niteliğindeki en az altı bölgede (Artvin, Espiye, Köseadağ, Ergani, Dizikan, Çayeli) sistemli aramalara geçilmesi, beklenmektedir. 1970 yılı maden aramalarının uzun vadeli ekonomik politikaya uygun programlaştırılması ve genel arama faaliyetlerinin detay aramalarla koordineli bir şekilde programlaştırılması öngörülmektedir.

Bor madeni konusunda mamul madde üretimini hedef tutan, maden işletme ve zenginleştirme projelerini ihtiva eden bir program hazırlanması beklenmektedir.

Taşkömürü havzası için, maliyetler, kömür damarlarının jeolojik durumları, koklaşma özellikleri, yıkama randımanları ve özellikle demir-çelik sektörü talebi gözönünde bulundurularak entegre şümlü bir üretim programının hazırlanması gerekmektedir. İnyit üretiminde özel sektörün sermaye artımına giderek yeni kapasiteler kurmak üzere teşkilatlanması beklenmektedir.

1970 yılı içinde kromdaki gelişmenin devam edeceği beklenmektedir, özellikle, im-

kanlan tesbit edilmiş sahaların ekonomik bir besleme havzası teşkii edeceği bölgelerde değerlendirme ile ilgili proje faaliyetlerine girişilmesi mümkün görülmektedir.

1970 ve sonraki yıllarda pirit talebinin karşılanmasında darboğazlara girilmemesi için pirit yataklarının geliştirilmesi ile ilgili arama ve tevsi projelerinin tamamlanması gerekmektedir.

Petrol konusunda, ham petrol talebinde % 17.3 Mik artış beklenmektedir. 1970 yılında, 1969 yılında yapılan ümit verici bazı çalışmaların olumlu yönde gelişerek ham petrol tüketiminde yerli ham petrol oranının tekrar yükseltilmesi öngörülmektedir. Daha olgun ve detaylı aramalar sonucunda yeni keşifler yapılması beklenebilir.

Tedbirler :

— M.T.A. ile ilgili tedbirler :

1970 yılı sonuna kadar DivrigirHekimian-Kangal bölgesinde yürütülmekte olan demir, Çayeli ve Murgul bölgelerindeki bakır arama, işletme ve zenginleştirme etüdüleriyle fizibilite projeleri hazırlanacaktır.

Doğu Karadeniz bakır provenstode ve Antitrosolar'da geçmiş yularda yapılan çalışmaların ışığı altında uzun vadeli arama programları hazırlanıp 1970 yılı içinde projelendirilecektir.

Yurt çapında uzun vadeli arama politikasının düzenlenebilmesi için muhtelif maden havzalarının ve müstakbel talebi teşkil eden mineraller için yapılacak aramalarla ilgili jeolojik, jeoşimik ve jeofizik karakterleri ortaya çıkaracak çalışmaların esasları hazırlanacaktır.

1970 yılındaki petrol faaliyetleri, öncelikle detaylı jeolojik ve jeofizik aramaları kapsayacaktır.

— Etibank ile İlgili Tedbirler :

Bankanın maden işletme, zenginleştirme ve izabe tesislerinin kendi entegrasyonları içinde iktisaden bağımsız, halka açık şirketler haline getirilmesi ile ilgili çalışmalar geliştirilecektir.

Espiye bölgesi Karaerik, Kanlar ve Kızılkaya sahalarındaki bakır aramaları, işletme ve zenginleştirme etüdüleri ve fizibilite projeleri 1970 yılı sonuna kadar bitirilecektir.

— TKİ. İle İlgili Tedbirler :

Taşkömürü havzasının jeolojik şartları etüd edilecek, işletme şartlarına uygun bir şekilde damarların koklaşma ve yıkama randı-

manları ile üretim maliyetleri hesaplanarak havzanın toplam üretime olan tesirleri incelenecek ve buna göre alternatif üretim programları hazırlanacaktır. Elde edilecek sonuçlara göre ileriki yıllar için yatırım projeleri hazırlanacaktır.

Linyit üretiminin arttırılmasını sağlayıcı özel ve kamu sektörüne ait işletmelerin teknik ve ekonomik işletmecilik şartlarına uygun entegrasyon çalışmaları teşvik edilecektir.

— Maden Dairesi İle İlgili Tedbirler :

Arama ve işletme devresi saha kontrolleri ile maden sahaları hakkındaki mali ve teknik bilgilerin analiz hizmetlerini yapabilmesi için gerekli reorganizasyon çalışmaları hızla sonuca bağlanacaktır.

Metalojenik bölgelerin hızla değerlendirilebilmesi için bu bölgelerdeki çok çeşitli ruhsat sahiplerinin, arayıcı ve işletici kuruluşlarla yapmaları gereken hukuki işlemleri yerine getirmelerini ve organize olmalarını Bağlıyacaktır.

Maden sahalarının atıl halde tutulmasını, saha spekülasyonlarını önleyici kontroller hızlandırılacak ve vecibeleri yerine getirmeyen ruhsat sahiplerinin durumları süratle kanuni sonuçlara bağlanacaktır.

— Ham Petrol Konusundaki Tedbirler:

Petrol aramalarında sondaj safhasından önceki çalışmalar daha olgunlaştırılarak, basan oranının arttırılmasına çalışılacaktır.

Yüksek viskoziteli, ağır petrolerin üretim ve taşıma problemleri etüd edilecek, özellikle Batı Raman sahasındaki rezervden faydalanma oranının arttırılması sağlanacaktır.

— Genel Tedbirler :

Ham cevherden metal, mamul ve yarı mamul elde etmeyi sağlayan entegre maden projelerini gerçekleştirmek üzere kurulacak ve halkın da katıldığı anonim şirketlerin kamu imkânları ile desteklenmesine öncelik verilecektir.

özel Sektör arama kapasitesinin ve müşavir mühendislik kuruluşlarının geliştirilmesinde sermaye, personel, know-how ve diğer imkânlar bakımından güçlü kuruluşlara gidilmesi teşvik edilecektir.

Yatırımlar :

Kamu Kesimi : Kamu kesimi yatırımları, 1970 yılında 531.384.000 TL. ile 1969 yılına nazaran % 9,1 iik bir artış göstermektedir. 1970 yılı kamu yatırımının teşekküllere göre dağılımı ve 1969 yılı ile mukayesesi aşağıda görülmektedir.

Teşekküller	196» Yık Yatırımları 1000 TL.	1970 Yılı Yatırımları 1000 TL.	Zincirleme Endeks 1970
M.T.A. Enstitüsü	125.000	143.048	114.5
Etibank	91.250	103.318	113.2
T.K.I. Kurumu	143.750	150.108	104.4
T.P.A.O.	123.000	125.500	102.0
T. Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Md.	4.000	9.410	235.2
T O P L A M	487.000	531.384	109.1

¹ özel Kesim : 1969 yılında özel kesim için öngörülen miktar 170 milyon TL.sı idi. 1970 yılında ise 20 milyon TL.sı fazlasıyla 190 milyon TL.hk yatırım programlanmıştır. Artig, yüzde olarak 11.8 dir.

Üretim hedefleri :

C i n s i	1968 Program Miktar	Tahmini Defer	Miktar: Ton Değer : Milyon TL. 1970 Programı	
			Miktar	Değer
Antimuan	/			
Tuvenan	29.000	—	30.000	—
Konsantre	5.000	10.3	5.200	10.7
Regülüs	200	1.2	250	1.5
Bakır				
Tuvenan	990.000	—	1.000.000	—
Konsantre	87.000	71.6	88.000	72.5
Kurşun-Çmko				
Tuvenan'	58.000	—	59.000	—
Konsantre (Zn Pb)	8.000	4.4	9.000	5.0
Çinko konsantresi	2.290	6.6	2.300	6.6
Kurşun konsantresi	1.335	1.7	1.340	1.8
Kurgun				
Tuvenan	35.000	—	38.000	—
Ayıklanmış	11.600	11.8	13.800	13.4
Çinko				
Tuvenan	55.000	—	58.000	4.5
Konsantre	14.850	4.2	15.660	4.5
Satılabilir	3.000	0.6	3.200	0.7
Demir				
Tuvenan	2.035.000	105.8	2.120.000	110.2
Krom				
Tuvenan	615.000	—	690.000	—
Satılabilir	446.000	91.8	465.000	95.7
Civa				
Satılabilir	100.000	8.6	120.000	10.3
Metal	220	30.8	320	44.8
Pirit				
Konsantre	160.000	19.8	375.000	46.5
Manganez				
Satılabilir	28.000	4.3	33.000	5.2

C i n s i	1969 Program		Tahmini		Miktar: Ton	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Değer : Milyon TL.	1970 Programı
						Değer
Taşkömürü						
Tuvenan	7.200.000	-			7.200.000	
Satılabilir	4.650.000		888.0		4.650.000	888.0
Linyit						
Tuvenan	9.000.000		-		10.000.000	
Satılabilir	6.200.000		576.6		7.000.000	651.0
Asfaltit						
Satılabilir	30.000		4.6		45.000	6.9
Ham Petrol	8.450.000		179.4		3.700.000	192.4
Asbest						
Tuvenan	4.200		-		4.500	-
Satılabilir	2.000		5.2		2.200	5.8
Barit						
Satılabilir	27.800		2.3		29.300	2.4
öğütülmüş	2.200		0.5		2.300	0.5
Bortuzu						
Tuvenan	370.000				380.000	,
Satılabilir	270.000		25.1		280.000	26.0
Kükürt						
Tuvenan	74.000		-		80.000	,
Konsantre	10.000		5.5		11.000	6,0
Rafine	14.500		8.9		14.600	9.0
Manyezit						
Tuvenan (T)	163.900		-		241.000	
Satılabilir	35.000		3.0		36.000	3.1
Kalsine	52.000		12.8		82.000	20.3
Mermer	100.000		28.0		120.000	35.5
Sodyum Sülfat						
Tuvenan	12.250		-		16.120	-
Konsantre	9.400		1.7		12.400	3.0
Fluorit						
Satılabilir	1.800		1.0		1.850	1.0
Lületaş (T)	65		2.6		70	2.8
Zımpara						
Tuvenan	40.000		-		43.000	-
Satılabilir	33.000		3,0		36.000	3.3
KU Ocakları (T)	3.700.000		114.7		4.100.000	127.1
(Tuğla Seramik)						
Taş Ocakları (T)	10.000.000		410.0		11.000.000	451.0
Maden Suları	10.000		0.7		10.500	0.8
Kuarsit	36.000		0.6		37.000	0.7
Bentonit (T)	3.200		0.5		3.400	0.5
Toplam Değer			2.649,3			2866.8

(T) Tahmini

İthalat Tahminleri :

C i n s i	1969 Program Miktar	Tahmini Değer	Miktar: Ton Değer : Milyon TL. 1970 Programı	
			Miktar	Değer
Kükürt (Rafine)	9.600	8.4	9.700	8.5
Bentonit	2.090	0.9	2.100	0.9
Asbest	8.400	15.6	7.800	14.4
Fluorit	1.200	0.5	1.200	0.6
Fosfor Tuzları	105.180	14.2	600.000	81.0
Diğerleri (1)	5.280	4.2	155.400	19.3
Ham Petrol	4.050.000	471.1	5.100.000	600.0
Hain Petrol harici	—	43.9	—	124.7
T O P L A M		515.0		725.0

(1) 1970 ithalatına 150.000 ton pirit dahildir.

İhracat Tahminleri :

Antimuan (Konsantre)	2.200	5.3	2.000	5.8
Civa (Metal)	180	25.4	280	39.5
Çinko (Konsantre)	17.140	5.6	27.960	5.9
Çinko (Satılabilir)	3.000	1.2	3.200	1.2
Krom (Satılabilir)	400.000	92.0	400.000	96.6
Kurşun (Konsantre)	1.100	1.8	1.200	2.0
Çinko-Kurşun (Satılabilir)	8.000	4.4	9.000	5.0
Manganez (Satılabilir)	10.000	2.2	11.000	2.4
Pirit (Satılabilir)	121.000	16.3	122.000	16.5
Diğer Metalik Madenler	300	0.1	310	0.1
Barit (Satılabilir)	27.000	1.7	28.000	1.8
Bortuzu (Satılabilir)	245.000	57.3	260.000	60.8
Lületaşı	25	1.3	27	1.4
Manyezit (Karbonat)	34.000	11.1	36.000	11.7
Manyezit (Kalsine)	43.000	16.0	45.000	16.8
Mermer	3.000	1.7	3.200	1.9
Zımpara	25.500	2.9	28.000	3.2
Diğer Endüstriyel hammadeler	530		540	
Taşkömürü	55.000	4.4	100.000	8.1

K. Oral

Demir Çelik ve Diğer Metaller Konuşanda Darum ve 1970 Yılı Programı:

Demir Çelik Sanayii :

1968 yılında yarı mamul üretimi yapan tesislerde, prodüktivite artışı sağlayıcı tedbirlerin alınmaması ve yeni üretici tesislerin kurulmaması nedeniyle mamul üretimi % 1 oranında yükselbilmiş, % 12,7 oranındaki talep artışının karşılanabilmesi için ithalatın artırılması yoluna gidilmiştir. İthalat zorlukları özel sektörü etkilemiş ve yan mamul işleyen özel sektör kapasitesinde artışlar olmuştur. Üretim programlamasında kuruluşlar arası koordinasyon eksikliği ve devamlı yarı mamul tedarikinin yapılmaması nedeniyle mamul üreten tesislerde tam kapasite kullanılmamış ve mamul ithalatı yapılması gerekmiştir. Mamul üreten ufak kapasiteli tesislerin yüksek iç fiyatlar sebebiyle aşırı kârlılıkla çalışması, özel teşebbüsün bu 'konuya ilgisini artırmış olmakla beraber, özellikle ekonomik olmayan ufak kapasitelerin seçilmesi ve yüksek maliyetle çalışılması hatalı bir üretim programı uygulanması ekonomiye yük olmaktadır.

İthalat olanaklarının sınırlı olması ve yarı mamul üreten tesislerin daha çok hadde ürünü elde etmek için daha az pik üretimde bulunmaları nedeniyle demir dökümü yapan üniteler zor duruma düşmüş ve eksik kapasiteyle çalışmışlardır. Mamul ve yarı mamul maliyetlerinde yükselmeler devam etmiş ve üretici stokları azalmalar kaydetmiştir.

Entegre tesis inşaatı ile ilgili faaliyetlerdeki gecikmeler, tesislerin kapasite seçim esaslarını etkileyebilecek sonuçlar yaratmış cevher arama ve değerlendirme çalışmalarındaki yavaşlamalar ise yeni tesisler için kabul edilen hesaplamaları etkiler duruma gelmiştir.

1970 Yılında Beklenen Gelişmeler.

1970 yılında yarı mamuller açısından demir çelik talebinin karşılanmasında mevcut olan üretim azlığı dahada artarak devam edecek, mamul üretim kapasitesinin artmasına rağmen, mamul madde ihtiyaçları için yine ithalata gidilmesi gerekecektir.

1970 yılında yasası hadde talebinin, yerli üretimle karşılanmasındaki zorluklar ve yenileme yatırımları nedeniyle kütük üretim artışında bir miktar yavaşlama beklenmektedir. Maliyetlerin dünya fiyatlara yaklaşmasına hizmet edecek ekonomik kapasitelerde hadde ürünleri ve özel çelik üretimini artırıcı yeni kapasitelerin özel sektör tarafından kurulması beklenmektedir.

Konut sektörünün özellikle yuvarlak demir hafif profil ve tel arzını zorlayıcı talepte bulunması beklenmektedir. Bu takdirde büyük miktarda ithalata gidilmesi gerekecektir. Entegre tesislerin daha çok çelik ingot üretimine yönelmeleri sebebiyle zaten karşılanamamakta olan pik ihtiyacı için ithalata gidilmesi zorunlu olacaktır. Piyasanın kütük talebinin karşılanmasında entegre tesislerin hurda kullanma oranım artırmaları ve özel çelik üretiminde artış kaydedebilmek amacıyla daha fazla iyi kalitede hurda kullanmaları, hurda ithalatım artıracaktır.

özel sektörün kurmuş olduğu muhtelif ufak kapasitedeki kuruluşların, özel çelik talebindeki artışı dikkate alarak, yem ve büyük kapasitede blok haddehanesi tesis etmek üzere birleşmeleri beklenmektedir.

Kömür ve demir arzı konusunda orta ve uzun vadeye hitap edebilecek güçte bir programın yapılması ve talebi karşılayacak projelerin hazırlanması 1970 yılında büyük önem kazanmaktadır. 1970 yılının, demir ve çelik metalürjisi sektörü için, uzun vadede etkili bir programlama yılı olacağı anlaşılmaktadır.

Entegre tesislerde yeni kapasitelerin faaliyete geçirilmesi nedeniyle, talebin tamamının sağlanmasını temin edecek bir üretim programı uygulaması bu yılda imkânsız bulunacaktır. Böylelikle yassı hadde üretim kapasitesinin bu yıl içindeki Türkiye Üretim kapasitesinin oranının % 40'ı geçmesine rağmen, Ereğli tesislerinin piyasaya arz edeceği pik, kütük, blum miktarının, yassı hadde talebindeki artış ve bazı yenileme yatırım, gerekleri sebebiyle yükselmesinin mümkün olamayacağı ve bu yan mamullerin İthal edilmeleri gerekeceği tahmin edilmektedir.

1969 yılında yapılan ithalat dolayısıyla bu yılın sonunda stokların aynı yılın başına oranla daha yüksek ve normal bir seviyede olması beklenmektedir.

Sektörde öncelik kazanan proje çalışmalarını şöylece sıralanabilir :

- • Demir ve kömür madenleri arama ve işletme proje çalışmaları,
- Mevcut tesislerin tevsil edilmeleriyle ilgili projelerin hazırlanması tetkiki,
- Demir ve kömür Üretim ve zenginleştirme tesislerinin kurulması,
- Yeni tesislerin planlanması ve inşalarına geçilmesi.

Böylelikle \ yakın vadede talebin karşılanmasına yarayacak şekilde bir yatırım programlaması yapılmış olacak daha sonra yeni teknolojilerdeki gelişmelere uygun bir şekilde, büyük ilk yatırım gerektiren tesisler inşa edil-

meşine geçilecektir. Ereğli ve Karabük'te % 70'e yaklaşan üretim artışlarını süratle kazanabilmek bu suretle müriöeün olabilecektir.

Sektör, pazar ve hammadde sağlanması yönlerinden ulaştırma, imalât ve madencilik sektörleriyle çok yakından ilgilidir, Tesislere hammadde ve mamul taşımalarının rasyonelleştirilmesi ile ilgili ulaştırma yatırımları, sektörün marjinal üretim maliyetlerine etkili olacaktır.

işletme ve millî seviyedeki ekonomiler açısından, özel çelik üretiminde rantabl olmayan ufak kapasiteli ark fırınlarının kurulmasının teşvik editaimeside gerekli görülmektedir.

Tedbirler :

a) Ereğli tesislerinin tevsi ve Üçüncü Demir Çelik Tesislerinin kuruluşu ile ilgili proje çalışmalarına ve uygulamalarına öncelik verilecektir. Bu arada Üçüncü Demir Çelik Tesislerinin on yıllık süre içinde yassı hadde üretebilecek şekilde entegre bir kompleks olarak tevsiinin programlaştırılması incelenecektir.

b) Ele alınacak yeni entegre tesislerin üretim programlarında, Karabük'te mevcut tesislerin kapasite ve teknik spesifikasyonlarını tamamlayıcı nitelikte bir üretim faaliyeti düzenlenecektir.

c) Üçüncü Demir Çelik tesislerinin inşaat zamanlama tablolarında artan talebin kısa zamanda karşılanmasını Bağlıyacak değişiklikler yapılacak ve bir adet yüksek fırın inşasına öncelik verilecektir.

d) Demir Çelik Endüstrisinde kaydedilen teknolojik gelişmelerin izlenmesini sağlamak ve bu konularda ekonomik ve endüstriyel araştırmalar yapmak üzere bir araştırma enstitüsünü de İhtiva eden bir «Demir Çelik Birliği» kuruluşuna çalışılacaktır.

e) Demir çelik mamullerinin miktar ve norm bakımından piyasa ihtiyâcına uygun olarak imalini ve özellikle inşaatla kullanılan demir çelik miktarında tasarruf sağlamak üzere yeni bir ürün araştırması yapılacaktır.

f) Karabükte mevcut haddehane kapasitesinin üç vardiye çalışmasını sağlayacak şekilde bir üretim plânlaması araştırması yapılacaktır.

g) özellikle boru sanayiinde olduğu gibi, diğer üretim tesislerinde de, dünya fiyatlarından hammadde sağlanması ve aynı zamanda ihracat yapılması esaslarına-göre ve ekonomik kapasitelere ulaşmak amacıyla yapılacak tevsüler-öncelikte teşvik edilecektir.

h) İyi kalite demir cevheri ithal etmek suretiyle ingot üretiminin artırılmasına gidilecek ve mevcut entegre tesis kapasitelerinden azami derecede yararlanılmasına ağırlık verilecektir.

Demir Dışı Metaller Sanayii :

Mevcut madenlerin tenörlerinin azalması ve cevher zenginleştirme kapasitelerinin zamanında yükseltilmemiş olmasından dolayı, bu sektörün en önemli hammaddesi olan bakır üretimi 1968 yılında düşmeye başlamıştır. Bakırda büyük üretim artışı sağlayacak Samsun Bakır Kompleksi inşası devam etmektedir. Talebi henüz sınırlı bir ithalatla karşılanan Alüminyum Endüstrisinde İse Seydişehir Tesisleri 1970 yılında bu konudaki yatırımların önemli bir ağırlığı kapsıyacaktır. Alüminyumun ithalatla karşılanması şu anda iç fiyatlarda bir yükselme meydana gelmesini önlemektedir. Blister bakırının önemli bir ihraç kalemi olması yanında iç fiyatların dış fiyatlara nazaran yüksek olması nedeniyle, bilhassa enerji alt yapı yatırımlarının daha pahalıya çıkmasına sebep olmakta ve bu durum ayrıca iç tüketim seviyesini de etkilemektedir. Mevcut mamul üretim kuruluşları kapasitelerinin çok düşük olması, iç siyasi satış fiyatlarına tesir etmekte bir kısım ithalatın yapılmasına yol açmış bulunmaktadır.

Civa endüstrisinde Üretim kapasitelerine yeni eklemeler olmuş ve özel sektör bu konuda geniş bir pazarlama ve üretim organizasyonunun- hazırlığı İçinde görülmüştür.

Çinko ve kurşun metal üretiminin temamen iç piyasadan sağlıyacak ve ayrıca önemli İhracat rakamlarına erişebilecek olan yeni tesislerin kurulmasına karar verilmiş bulunmaktadır.

Sektörün toplam ithalatı geçen yıla oranla normal bir artış göstermektedir.

1970 yılında beklenen gelişmeler :

Ergani bakır cevheri üretim tenörünün ve zenginleştirme tesisleri kapasitelerinin bir optimum değerde tutulmaması sonucu bakır madeni ortalama tenörü düşmüş ve bu üretim kapasitesinin azalmasına yol açmıştır. 1970 yılında tamamlanması beklenen zenginleştirme tesisleri ile, blister bakır üretiminin eski seviyesini bulacağı tahmin edilmektedir.

İkinci entegre bakır bölgesi olan Murgul'daki Damar madeninde ve henüz işletilmemekle beraber dekapaj faaliyetleri yürütülen Çakmakaya ocaklarında Karadeniz Bakır İş-

letmeleri Projesi tatbikatı olarak, maden amejman hazırlıkları devam etmektedir. Bu proje içinde yer alan ve 1972 yılında 40 bin ton blister bakır üretecek olan izabe tesisleri inşaatı 1970 yılı içinde devam edecektir.

Enerji alt yapı yatırımları, elektrik yapı ve teçhizatları ile bronz ve pirinç üretiminde kullanılan bakırın elektrolitik hale getirilmesiyle ilgili yeni yatırımların geliştirilmesi beklenmektedir.

Çinko, kurşun, civa ve alüminyum üreten tesislerin inşaatı devam edecektir.

Civa ihracatının büyük ölçüde artacağı tahmin edilirken, talep artışına rağmen üretim artışı sağlanmadığı için bakır ihracatın-

da düşüş beklenmektedir, ikame imkânsızlıkları nedeniyle diğer metallerin ithalatlarında 1970 yılında da normal bir yükseliş beklenmektedir.

a) Etibank, maden ve metal ürünlerinin pazarlamasını yapacak bir satış organizasyonu kuracaktır.

b) özel çelik alaşımları, ferrokrom, ferromangan, ferrosilis üretimleriyle ilgili özel sektör teşebbüsleri desteklenecektir.

c) özellikle büyük miktarda elektrik enerjisi kullanan, kapasiteleri yeterli büyüklükte olan metalürji tesislerine, dünya fiyatlarına uygun özel bir elektrik tarifesinin uygulanmasına geçilecektir.

1968 Tdı Sabit Sermaye yatırımları ve Gerçekleşme Durumu

Program	Milyon TL. (1968 »atları üe)								
	Gerçekleşme			Gerçekleşme			Gerçekleşme oram		
Kamu	özel	Toplam	Kamu	özel	Toplam	Kamu	Özel	Toplam	
(D	(2)	(S)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
Demir Çelik.	62,4	182,1	244,5	93,1	200,0	293,1	149,20	109,83	119,88
Demirden başka metaller.	72,0	234,2	312,2	76,6	150,0	226,6	98,21	46,05	72,58

Demir ve Çelik Sanayii Yarı Mamulleri Talep ve Tüketim Tahminleri

Mallar	1968 Gerçekleşen		1969 Prof.		Miktar: Bin Ton Değer : Milyon TL. (Fabrika Satış Fiyatı İle) tahmini 1970 Programı	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
	(D	(2)	(S)	(4)	(6S)	(6)
Pik	174	184,4	200	218,4	240	261,1
Kütük	671	971,6	780	1162,0	880	1312,1
Platina	27	45,5	33	57,3	40	69,4
Çelik Bant	92	161,5	100	180,8	110	198,9
Sieb	418	495,7	450	549,9	510	623,2
Hurda	200	90,4	250	116,5	300	139,3
TOPLAM DEĞER		1949,1		2285,9		2605,5

Demir ve Çelik Sanayii Yarı Mamul Üretim Tahminleri

Miktar : Bin Ton
Değer : Milyon TL.
(Fabrika Satış Fiyatı ile)

Mallar	1968 Gerçeklesen		1969 Proğ. tahmini		1970 Programı	
	Miktar (D)	Değer (2)	Miktar (8)	Değer (4)	Miktar (S)	Değer (C6)
Yüksek Fırın Ürünü Sıvı	1220		1300		1350	
Pik •	148	157,0	145-	158,3	140	152,9
Ingot •	1340	— .	1400	— .	1460	—
Kütük	504	729,8	511	761,9	500	745,5
Platina	27	45,5	33	57,3	40	69,4
Çelik Bant	92	161,5	100	180,7	110	198,8
Süab	418	495,7	450	550,0	510	623,2
Hurda .	136	61,0	155	72,2	180	83,9
TOPLAM DEĞER		1650,5		1780,4		1873,7

Demir ve Çelik Sanayii Mamul Mal Talep ve Tüketim Tahminleri

Miktar : Bin Ton
Değer : Milyon TL.
(Fabrika Satış Fiyatı ile)

Mallar	1968 Gerçekleşen		1969 Proğ. tahmini		1970 Programı	
	Miktar (D)	Değer ... (3)	Miktar (S)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (8)
Yuvarlak	553	1120,0	580	1203,1	607	1264,1
Ağır profil	53	110,1	50	119,2	61	130,8
Hafif profil	108	201,8	128	244,7	146	281,6
Demiryolları malzemesi	14	29,1	18	38,3	21	45,1
Tel	69	164,9	73	178,5	75	185,0
Levha	56	114,3	65	135,8	71	149,5
Sıcak çekilmiş sac	W>	215,4	120	2*4,9	138	284,1
Soğuk çekilmiş sac	67	169,7	80	207,4	100	261,5
Galvenizli sac	32	69,8	33	78,7.	40	90,1
Teneke	49	165,7	56	193,9	64	223,5
Şerit ve çenfoer	12	28,7	12	29,3	13	32,1
Dikişli boru	75	171,4	83	194,2	95	224,2
özel Çelik	63	153,4	74	184,4	85	213,6
Çekme boru	14	37,8	16	44,1	20	55,8
Döküm boru (Basınca dayanıklı)	20	33,2	25	42,5	30	51,4
Pik Döküm	142	330,3	160	381,0	180	432,2
Diğerleri	9	20,6	15	35,1	18	42,5
TOPLAM DEĞER		3136,2		3 550,4		3 967,1

Galvenzlil saç	5	8,0	3	4,9	5	8,2
Teneke	—	0,5	1	2,0	6	11,7
Şerit ve çember	1	2,0	1	2,1	3	6,2
özel çelikler	23	56,4	30	73,5	35	85,8
Çekme çelik boru	14	35,4	16	41,6	16	41,6
Dökme boru	—	0,2	—	—	—	—
Mamul Toplamı	76,5	145,8	127	229,1	122	256,7
TOPLAM DEĞER		305,8		450,0		605,0

Demir ve Çelik Sanayii Yan Mamul İthalat Tahminleri

Mallar	Miktar : Bin Ton Değer : Milyon TL. (Cari CTF Fiyatı ile)					
	1968 Gerçekleşen		1969 Prot, tahmini		1979 Programı	
	Miktar (D)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)
Pik	26,2	13,9	50,0	27,4	100,0	54,6
Hurda	64,4	25,4	90,0	36,6	120,0	48,7
Kütük	167,3	120,7	211,0	156,9	330,0	245,0
Yarı Mamul Toplamı	257,9	160,0	351,0	220,9	550,0	348,3

Demir ve Çelik Sanayii İhracat Tahminleri

Mallar	Miktar : Bin Ton Değer : Milyon TL. (Cari FOB Fiyatı Ue)					
	1968 Gerçekleşen		1969 Proğ. tahmini		1970 Programı	
	Miktar (D)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar («)	Değer (6)
Pik	0,020	0,045				
Hurda	0,397	0,323				
Çekme Çelik Boru	6,200	0,287				
Saç			2,0	0,7		
TOPLAM DEĞER				0,7		

Demirden Başka Metaller Sanayi Talep ve Tüketim Tahminleri

Malları	1968 Gerçeklesen		1969 Proğ. tahmini		1970 Programı	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
	(D)	(2)	< ⁸⁾	(4)	(5)	(6)
A. ÜRÜNLER						
Bakır ve alaşımlardan						
çubuk .profil ve 'boru	3,4	52,7	3,4	54,8	3,5	55,9
Bakır tel	7,2	162,0	8,0	185,4	9,3	215,6
Bakır ve alaşımlardan						
levha, band ve şerit	12,0	252,0	12,5	270,4	13,3	287,7
Alüminyum	19,5	175,5	22,0	203,9	26,0	241,0
Kurğun ürünü (T)	12,0	66,0	13,9	78,6	16,0	90,5
Çinko ürünü (T)	6,1	30,5	7,1	36,6	8,6	44,3
Kalay ürünü (T)	0,4	26,0	0,5	30,1	0,5	33,5
Nikel ürünü	0,1	6,0	0,2	9,3	0,2	12,4
Demir alaşımları	9,0	10,8	10,0	12,4	10,5	13,0
Diğerleri	0,1	1,0	0,1	1,0	0,1	1,0
B. YARI ÜRÜNLER						
Bakır (Blister)	9,8	—	9,6	—	10,0	—
Bakır (Elektrolitik)	7,2	—	8,1	—	9,4	—
Pirinç bronz	14,0	—	14,5	—	15,5	—
Çinko (Metal) (T)	2,0	3,6	2,5	4,6	3,0	5,2
Kalay (T)	0,7	19,9	0,8	22,0	0,8	23,4
TOPLAM DEĞER		806,0	—	887,1	—	1000,1

Demirden Başka Metaller Sanayii Yurtiçi Üretim Tahminleri

Malları	1968 Gerçeklesen		1969 Proğ. tahmini		1970 Programı	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
	(D)	<•>	(S)	(4)	(5)	(6)
A. ÜRÜNLER						
Bakır çubuk, profil						
ve boru	3,0	46,5	3,1	49,5	3,2	51,1
Bakır tel	7,2	162,0	8,0	185,4	9,3	215,5
Bakır levha, band						
ve şerit	12,0	252,0	12,5	270,4	13,3	287,7
Alüminyum ürünleri	18,7	168,3	20,5	190,0	24,0	222,5
Kurşun ürünleri (T)	12,0	66,0	13,9	78,6	16,0	90,5
Çinko ürünleri (T)	6,0	30,0	7,5	38,6	9,0	46,4
Kalay ürünleri (T)	0,4	26,0	0,45	30,1	0,5	33,5
Ferrokrom	9,2	27,6	9,2	28,4	9,2	28,4

B. YARI ÜRÜNLER

Bakır (Blister)	23,6	122,8 (*)	22,0	117,0	22,0	112,8
Bakır (Elektrolitik)	7,0	—	8,0	—	9,4	—
Pirinç tombak, bronz	14,0	—	14,5	—	15,5	—
TOPLAM DEĞER	—	901,2	—	988,0		1088,4

(*) İhraç edilen 15139 ton blister bakırın cif ithal bedelidir.

Demirden Başka Metaller Sanayii İthalat Tahminleri

Miktar : Bin Ton
Değer : Milyon TL..
(Cari CİF Fiyatı ile)

	1968 Gerçeklesen		1969 Proğ. tahmini		1970 Programı	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Mallar	(D	(2)	(8)	(4)	(5)	(«)
A. ÜRÜNLER						
Bakır çubuk, profil ve boru	207	3,6	200	3,6	195	3,5
Bakır Tel	35	0,5				
Bakır levha, band ve şerit	134	1,9	100	1,5		
Alüminyum ürünü	2 947	26,6	2600	24,2	2100	19,5
Kurşun ürünü	1	0,0				
Çinko ürünü	626	2,9	380	1,8	300	1,4
Kalay ürünü	2	0,1	2	0,1	3	0,2
Nikel ürünü	146	4,0	150	4,2	160	4,5
Demir alaşımları	8 773	12,6	9 500	14,1	10200	15,1
Diğerleri	13	2,0	13	2,1	13	2,1
Ürünler toplamı		54,2		51,6		46,3
B. YARI ÜRÜNLER						
Bakır yarı ürünü		0,1				
Alüminyum yan ürünü	12 679	59,4	14 000	67,6	17 000	82,0
Kurşun yan ürünü	4 582	11,1	4 800	12,0	4 950	12,4
Çinko yan ürünleri	8873	15,9	9000	16,6	9150	16,9
Kalay yan ürünü	1108	31,5	1200	35,2	1250	36,6
Nikel yan ürünü	54	1,8	70	2,4	80	2,7
Diğerleri	4	0,0	5	0,1	6	0,1
Yan ürün Toplamı	—	119,8	—	113,9	—	150,7
TOPLAM DEĞER	—	174,0	—	185,5	—	197,0

Demirden Başka Metaller Sanayi İhracat Tahminleri

Malları	1968 Gerçekleşen		1969 Prog. tahmini		1970 Programı	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
	(D)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
A. ÜRÜNLER						
Ferrokrom	10 884	24,1	10884	24,8	10884	24,8
Alüminyum ürünleri	209	2,6	—	—	—	—
Diğerleri	69	0,7	75	0,8	80	0,8
Toplam	11162	27,4	10 959	25,6	10 964	25,6
B. YARI ÜRÜNLER						
Batar (Büster)	15139	122,8	14 000	117,0	13500	112,8
Çinko (Hain)	200	0,1	—	—	—	—
Diğerleri	54	0,5	54	0,5	60	0,6
Toplam	15 498	123,2	14 244	117,5	13 840	113,4
TOPLAM DEĞERLER	•—"	150,8	—	143,1	—	139,0

	İhracatta Vergi İadesi Uygulaması					
	Vergi İadesinden Yararlanan İhracat (TL.)			Tapılan Vergi İadesi (TL.)		
	1967	1968	1969 (10 aylık)	1967	1968	1968» (10 aylık)
	(D)	(2)	(8)	(4)	(5)	(•)'
Demir Çelik	—	287,100	10996637		43,065	1674343
Demirden başka Metaller Sanayi'i	102581385	95440095	94444288	11696004	14400256	20730323

T. Akman

ODA HABERLERİ

Yazan : ATTİLA YALÇIN

ODADAN GÖRÜŞLER (OTO KRİTİK)

1 — K o n u :

Bu rapor Yönetim Kurulu üyelerinin iş bölümü sırasında tarafımıza tevdi edilen «Oda Yayın Organının daha doyurucu hale getirilmesi» konusu ile ilgili olarak yapılmış bazı İncelemeleri, temasları ve bunların sonuçları ile tavsiyeleri kapsamaktadır. Bazı tavsiye ve görüşlerimiz ; öncelik taşınması ve Kasım 1968 sayısına! yetiştirilmek amacı ile Yönetim Kumuma şifahen arzedilmiştir. O konular da bu raporda tekrar ifade edilmişlerdir.

2 — Madencilik Dergisinin önemi :

2.1. Ekonomik yönden :

Odamız bu gün için gerçekleştirilebilen ortalama bütçesinin. % 60'ı personel; büro, kırtasiye, sigorta, vergi, P.T.T., Odalararası Kurul aidatı v.ş. gibi zarurî ihtiyaçlara sarf olunmakta, diğer temsili ve teknik faaliyetler için % 40'lık kısmı kalmaktadır. Bunlar içerisinde Derginin yaza, huzur hakkı, ücret, baskı ve dizgi bedeli, kâğıt ve kapak masrafı olarak yapılan ödemeler tüm bütçenin yaklaşık olarak % 35'i; temsili faaliyetlere kalan bölümün ise % 90 olmaktadır. Bir başka deyişle ; Odamızın mutad hizmetler dışı faaliyetlerine ayrılabilen taikâmn % 1/1 dergi için harcanmaktadır. Elbette bir meslek odası, yayın organı olmaksızın düşünülemez. Ancak, bir yayın organı için imkanların % 90'ı, seferber edildiğinde ; o yayın organından sağlanacak faydanın yanında buna yakın oranda olması istenir ve beklenir.

Yönetim Kurullarının ve Yazı Kurullarının dergi konusunu yukardaki kriter içinde mütalâa etmesinde yarar vardır. Bütçenin hüytük kısmını götüren yayın işine verilen önem ve harcanan emek d© derginin mükemmel olmasını sağlayacak büyüklükte olmalıdır. Dolayısıyla Yönetim Kurulları «Nasıl olsa Yayın Kurulu vardır, dergi işini onlar yürütür» dememeli; Yayın Kuruluna yardımcı olmalı, fikir vermeli, müşterek çalış-

malar yapmalı, devamlı irtibat halinde olmalıdır. Yönetim Kurulumuzun bu konuda yararlı bir çalışma düzeni içinde bulunduğu söylenemez. O kadar ki, bugüne değin Yönetim Kurulumuzdan bir üyenin Yazı Kurulu toplantılarına muntazaman iştirakini dahi sağlayamamış ve bazı yanlış anlamlara sebep vermişizdir.

2.2. Oda Yönünden :

Oda Yöneticilerinin, Üyelerle bağlantı kurabileceği yegâne araç Madencilik Dergisidir. Aynı şekilde Madencilik Dergisi, Maden Mühendisleri Odasının sesini duyurabileceği, mücadelesini yürütebileceği tek olanıdır.

- Yönetim Kurullarının çok önemli bir görevi vardır. Bunlardan biri, mesleği ilgilendiren teknik prensipler ve yurt sorunları üzerinde meslek mensuplarının görüşlerini tesbit etmek, diğeri bu görüşleri meslek dışında benimsetmenin yollarını ararken, meslek içinde de bu görüşlerin yayılmasını, eğitimini yapmak ; dolayısıyla meslekdaşlar arası birliği sağlamak ve her üyeyi fikrin savunmasında görev almaya her yönden hazırlamak. İşte bu işteki tek yardımcı ve tek araç yayın organıdır.

Yönetim Kurulları ellerindeki bu İmkândan bu yolda faydalanmasını bilmedikleri an, görevlerinin bir kısmını yapmamış olacaklardır. Yayın Kurulları da hiç olmazsa bu konuda müsait ortamı hazırlamalı, Yönetim Kurullarına danışmanlık ve uyarıcıMc yapmalıdır. Mesleğimizi İlgilendiren en önemli konuların lalettayın basında veya diğer meslek odalarının yayınlarında görmenin ve bulmanın ayıbı Yönetim ve Yayın Kurulları olarak hepimizindir.

2.3. Üyeler yönünden :

Odanın üyelere olduğu gibi, üyelerin de Odaya, meslekdaşlarına ve kamu oyuna seslenebileceği yegâne sesi ve penceresi Oda Dergisidir. Gerçi, resmi sektörde çalışanların bazı resmi yayın organlarından istifade ola-

nakları vardır. Ancak bu husus resmi sektörde görev alan üyelere ve sadece teknik konulara inhisar ettiğinden isteneni gerçekleştirmekten uzaktır.

Bu konu ile ilgili olarak «Dergimiz, üyelerimizin fikir, makale ve görüşlerine kapalıdır ki, eleştiriliyor» denilebilir. Elbette değildir, ama bir imkânı açık tutmak yeterli olamaz, onu duyurmak hatta teşvik etmek de gerekir. İşte bizim eksik yönümüz budur. Bu duyuruyu yapamadığımız gibi ; dergimizi M.T.A. Dergisi ya da D&T. Teknik Bülteni veya yerli, yabancı üniversitelerin akademik yayınları havasında tutmakla ; sosyal - meslekî ve meslek - yurt sorunlarına değinmek isteyen üyeleri en iyimser ifadeyle çekingen bir havaya soktuğumuz muhakkaktır.

3 — Bir Yayın Organı Nasıl Olmalıdır :

Odamıza ait bir yayın organında kişisel görüşümüze göre şu bariz nitelikler bulunmalıdır.

- 3.1. Üyelerce her yönüyle okunan ve aranan bir dergi olmalıdır.
- 3.2. Çeşitli branşların tümüne Beslenmelidir.
- 3.3. Mizanpajı ve düzeni okumayı ve bulmayı çok kolaylaştıracak şekilde olmalıdır.
- 3.4. Odanın ve mesleğin ciddiyetiyle bağdaşır bir havası olmalı ancak bu hiç bir zaman «asık suratlı» niteliğine vardinbnamalıdır.
- 3.5. Elle aldığı konularla, sadece üyelerimin değil, yakın meslek ve iş gruplarıyla, kamunun da dikkat ve ilgisini çekebilmesi, bir «kapalı kutu» durumuna düşürülmemelidir.
- 3.6. Yayın kalitesi bütçe ile orantılı olmalıdır.
- 3.7. Yayın zamanı - talep - yazı durumu - bütçe arasında dengeli bir bağlantı kurulmalıdır.
- 3.8. Belli bir yayın prensip ve üslubu olmalı ve bu Yönetim ve Yayın Kurullarının müşterek çalışmalarıyla tesbit olunmalıdır.
- 3.9. Üyeler ; derginin havası, bütçeye uygun yazı ücretleri ve çağrılarla yazmaya teşvik edilmelidir.

Yukarıda belirtilenlere bazı ilâveler yapılacağı gibi gereksiz bulunanlar da olabilir. Madencilik Dergisi ele alındığında da, bazı nitelikleri -tamamen, bazılarını kısmen yerine getirdiği ; bir takım nitelikleri te hiç olmadığı görülebilecektir. Bu hususun değerlendirilmesi ve buna benzer nitelik çalış-

malarının Yayın Kurulunda ve Yönetim Kurulunda yapılması gerekir.

4 — Tavsiyeler :

Yukarıda değinilen konulara ilişkin tavsiyelerimiz şunlardır :

- 4.1. Dergi 3 aylık süre yerine 2 aylık sürede çıkartılmalıdır. Malî yön çok zorluyor ise, forma sayısını azaltmak; kâğıt ve kapakta bir alt kaliteye inmek düşünülebilir. Bu konuda Oda Muhasip Üyesi İle Yayın Kurulu Sekreteri bir çalışma ve analiz yapılmalıdır.
- 4.2. Her meslek branşım ve yoğun üyelerimizin bulunan şehir ve müesseseleri kapsamak gayesiyle muhabirlikler ihdas edilmeli, dergide isimleri yayınlanmak ve gerekiyorsa prim verilmek; suretiyle bu arkadaşlar teşvik edilmelidir.
- 4.3. Derginin bütün branşları kapsar ve kimseyi rencide etmeyecek şekilde isminin değiştirilmesi konusunda çalışmalar sürdürülmelidir.
- 4.4. Dergi faaliyetleri Yayın Kurulunu çok meşgul ediyorsa ve çalışmalar aksıyor ise, bir yayın memuru temin etmelidir.
- 4.5. Bir kısım meslekî, sosyal ve yurt sorunları tespit edilerek, bu konular sırası ile dergide yer almalıdır. Dışardan yazı temin edilemiyorsa bizzat Yönetim Kurulu ve Yazı Kurulu üyeleri bu görevi bir zaman için yüklenmelidirler.
- 4.6. Derginin bu günkü teknik düzeyinden fedakârlık yapılmaksızın aktüel sorunlara da yer verilmeli ; konuların birbirine karışmaması için basımları ayrı renklerde yapılmalı ve İleride teknik bir dergi Ue ayrı bir gazete çıkarılmaya kadar bu usule devam edilmelidir.
- 4.8. «Yayın Kurulunda n Görüşler» veya «Okurlarımıza» bölümleri daha geniş olarak ele alınmalı, prensipler üzerinde durulmalıdır.
- 4.10. «Odalararası Çalışmalar» «Mühendis Haberleri» veya «Görünüş» isimli ya da Yayın Kurulunun bulacağı bir başka isim altında bir sütun ayrılmalı, bu sütunda 2 yayın süresi arasındaki önemli olaylar izah olunmalıdır.

Yönetim Kurulu ve Yayın Kurulu tarafından muhakkak ki bunlara çok daha yararlıları ilâve olunabilir. Yeter M böyle bir çalışma düzenine prensip olarak girebilirsin.

Saygandanla,

ÜYELERİMİZE

işverene karşı haklarının korunmasıyla ilgili
DUYURU

Yönetim Kurulumuz ; görev aldığı günden bu yana, «üyelerimizin işverene karşı haklanma korunması «konusunda ciddi çalışmalar yapmış. Odaya intikal ettirilen işveren - mühendis ihtilâflarında, kanunların müsaade ettiği son hadde kadar, bütün imkânlarıyla üyemizin yanında olmuştur ve hiç şüphesiz bu tutumda devam edecektir. Sâra, ihtilâfın adli mercilere intikali halinde Odaya «taraf» olmaması sebebiyle müdahalesi imkânsız olmakta, çoğu kere yapılan çürük İş akdi ile üyemizin daha başlangıçta dâvayı kaybettiği görülmekte, ya da adli makamlardan alınan leyhte kararlara rağmen gene de hakkın alınmadığı anlaşılmaktadır. Buna göre, sorun sadece Oda Yönetim Kurulunun çabasıyla çözümlenebilecek nitelikte değildir. Sorunun karşısına, ancak tüm üyelerle birlikte ve Oda'nın organizasyonu ile* tekmelâhâmda kesin sonuç alınabilecektir. Bunun için :

1 — Bütün üyelerimiz, iş akitlerini Odamız Hukuk Müşavirlerince hazırlanan ve Yönetim Kurulumuzda bütün ayrıntıları ile gözden geçirilen «İş akti» ne uygun şekilde yapılmalıdırlar.

2 — Mühendislerle karşı tutumda oldukları bilinen ve tespit edilen kuruluşlar veya şahıslardan üyelerimiz hiç bir şekilde iş almamalı, işbirliği yapmamalıdırlar. Bu gerçekleştirilebildiği anda ; hiçbir işveren, arkasında Odaya ve dolayısıyla meslekdaşlarının bulunduğunu ibtilâh bir üyemize en küçük bir haksızlıkta dahi bulunamayacaktır.

Mühendislerle karşı tutumda olduğu binen, ve bu tutumları Yönetim Kurulumuzca bütün delilleri ile tespit edilmiş olan şahıs ve kuruluştur vardır. Amcaik, Türk Ticaret kanununun, «haksız rekabette» ilgili maddesi bu şahıs veya kuruluşların isimlerini dergimizde yayınlamaya engel olmaktadır. Bununla beraber özel sektörde yeni iş alacak meslekdaşlarımız Odaya «şahsen ve sözlü» olarak müracaat etmek suretiyle bu isimleri öğrenebilir ve dosyalarını inceleyebilirler.

Bu arada, Odaya intikal ettirilmediği için haklarında herhangi bir yargıya varılmayan kuruluşlar da bulunacaktır. Üyelerimiz ; bu kuruluşları, şikâyet konulan ve delilleri ile birlikte Odaya ilettikleri takdirde, bunlar hakkında da yeni çalışmalar yapılacak aynı zamanda üyemize de faydalı olmanın yolları aranacaktır.

Bütün bu çalışmalar sırasında, pek tabiidir ki çift taraflı olarak hakkaniyetin ze-

delenmemesi esastır. Bu ise, ancak İyi bir arşiv ve dokümantasyon çalışması ile mümkündür. Yönetim Kurulumuz bunu temnen de çalışmalara başlamış ve ilk olarak bütün madencilik kuruluşlarını kapsayan «Madencilik Rehberi» hazırlatmıştır. Bütün kuruluşlar hakkında detaylı bilgileri taşıyan bu rehber de üyelerimizin istifadesine arz edilmiştir.

Üyelerimizin ilgilerini bekler, mesleki dayanışmanın en iyi örneklerinden biri olacağını umduğumuz bu eylemde basanlar dileriz.

Maden Mühendisleri
Yönetim Kurulu

ENERJİ VS TABİT KAYNAKLAR BAKANINA SUNULAN MEKTUP

Bakanlar Kurulunun yeniden teşkili dolayısıyla, Hükümet programına ve bütçe müzakerelerinde dikkate, alınması ümit ve amacı ile Odamız görüşlerinin tespit ve sunulması kararlaştırılmış ve bu nedenle aşağıdaki üyelerimizden kurulu bir komisyon teşkil edilmiştir :

Tuğrul Erkin
Behzat Uruz
Üner Gtner
Taran Güngör
Kâmil Haznedaroğta
Tevfik Seyhan
Tahsin Yalabık
Kadri Yersel

Bu komisyonun tespit ettiği görüşler Hükümete iletilmek üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Sayın Sabit Osman Avcı'ya sunulmuştur.

Sonuçlar aşağıdadır :

Odamız Yönetim Kurulu, 1970 yılı Bütçe Kanunu müzakerelerinden evvel yeni Hükümetimize ; madencilik gelişmesi ile ilgili başta konulardaki görüşlerini Sayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan aracılığı ile sunmak üzere bazı çalışmalar yapmıştır. Bu konularla ilgili görüşlerimiz aşağıdadır :

1 — Maden Kanununun temel ilke, kural ve yöntemlerinin günümüzün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmesi,

2 — Taş Ocakları Nizamnamesinin günün ihtiyaç ve icapları ve yurt koşullarına uyacak şekilde yeniden düzenlenmesi,

3 — Maden Dairesi Başkanlığının görevlerini eksiksiz ve zamanında yapabilecek şekilde yetki, personel ve maddi imkânlar bakımından güçlendirilerek bölgesel teşkilâtı ve hükmi şahsiyet olan bir «Genel Müdürlük» halinde örgütlenmesi,

4 — Madde 3 de yer alan husus temin edilinceye kadar Maden Dairesi Başkanlığı elemanlarının ücret sistemlerinin düzeltilmesi çarelerinin araştırılması,

5 — Maden Kanununun yeniden düzenlenmesi ve Maden Dairesi örgütünün alacağı şeklin tesbitinden önce tasarı üzerinde İlgili meslek odasının görüşünün alınması,

6 — ihracat tescilli, ilgili projelerin ithal edilecek teçhizatına ait tahsil sadagitimlarımın yapılması meslekle ilgili konulara değinen İstatistik, mail, ekonomik ve sosyal bilgilerin derlenmesi gibi hizmetlerin Odalarca yapılması ve Devlet Sektörü İle İlgili projeler için mühendis odalarının mütalâalarının alınması,

7 — Kurulmuş bulunan Maden Bankasının kısa zamanda güçlü ve aktif hale getirilmesi,

8 — Bir an önce çıkarılmasını arzu ettiğimiz «Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Teşkilât Kanununda» Madencilik sorunlarına eğitebilecek meslekî yetenekte müstakil ve güçlü ihtisas ünitelerinin de kuruluşta yer alması,

9 — Madde 8 de anılan «Madencilik ihtisas ünite» lerinin ulusal bir maden politikasının süratle hazırlanması,

10 — Maden aramasının ön kademesini teşkil eden jeolojik haritaların süratle tamamlanmasını ve arama faaliyetinin etkili hale getirilmesini sağlayabilmek için M.T.A. Enstitüsünün teknik personel ve maddî bakımdan güçlendirilerek arazi çalışmalarının hızlandırılması,

11 — Maden sahalarının aranması ve İşletmesi safhalarını birbirinden ayırt etmeyen ve her türlü teknik imkânlardan yoksun olan bazı özel sektör madencileri, maden sahalarının körletilmesi veya İşletilemez hale gelmesine sebep olmaktadır. Bu kabil faaliyetlerin de bir nizama sokulabilmesi için gerekli tedbirlerin yeniden düzenlenecek Maden Kanununda yer alması,

12 — • Memleket yataklarının tesbit ve kıymetlendirme İmkânlarının araştırılmasını teminen Devlet kuruluşlarına paralel olarak özel kuruluşlara maden sahalarımızın etüd ve aramaları konusunda yardımcı olunması ve teşvik edilmesi,

13 — M.T.A. Enstitüsü dışında; diğer kuruluşların yaptıkları sondaj ve arz yapışım tanıtma niteliği olan ameliyelerden elde edilen bilgi ve numunelerin M.T.A. Enstitüsüne verilmesinin ve M.T.A. Enstitüsünde bu İşlerle

bir «Derleme ve Değerlendirme» servisinin kurulması,

14 — Madencilğin zor, tehlikeli ve yıpratıcı bir meslek olduğu malûmdur. Pek çok ülkelerde bu mesleğe teşvik için çeşitli tedbirler uygulanmaktadır. Memleketimizde sadece yer altında çalışan işçilere uygulanan vergi muafiyetinin yer altı hizmeti gören teknik eleman ve mühendislere de tanınması,

15 — Boraks, civa ve bakır cevher ve cevher yatakları ile ilgili olarak Odamız 1960 yılı Genel Kongresinde alınmış bulunan kararların Hükümetimize duyurulması,

TEKNİK SORUNLAR KOMİSYONU KURULUYOR

Bilindiği gibi, gerek Odamızın, gerekse diğer meslek Odalarının yönetim kurulları genellikle idarî ve temsilî faaliyetlerde bulunmakta ; teknik konulara, meslekî sorunlara ve bunların çözümlerine gereğince eğilememektedir. Uzun mesailer sonunda tesbit edilebilen bazı görüş ve prensip kararları ise yönetim devresinin sona erişî dolayısıyla takip edilemeden boşlukta kalmaktadır. Hele, geçmiş Tönetim Kurulu üyelerinden hiçbirisi yeni Tönetim Kurulunda görev almamışlarsa; eski çalışmalar «bilinememe» dolayısıyla tamamen kaybolmaktadır.

Yukarıda açıklanmaya çalışılan durumu 17.11.1969 gün ve 29 sayılı toplantısında müzakere eden Tönetim Kurulumuz ; teknik ve meslekî sorunların gerektiği gibi incelenmesi ve seçimlerle inkıtaa uğratılmaması bakımından» Maden Mühendislerini İlgilendiren her türlü kanun, tüzük ve kuruluşlarla ilgili çalışmalar yapmak, Maden Mühendislerinin yurt ve meslek sorunları hakkındaki genel ve özel görüşlerini tespit etmek ve Tönetim Kurulundan aktarılacak diğer sorunları İncelemek» üzere devamlı bir Teknik Sorunlar Komisyonu kurulmasına karar vermiştir.

İlk olarak :

- Maden Kanunu üzerinde etüd,
- Maden Dairesinin Reorganizasyonu,
- Turt ve meslek sorunları hakkında ilk Genel Kurul'a sunulacak görüşleri tespit.

Görevleri verilen komisyonun devamlılığını sağlamak gayesiyle bir de Kuruluş "Yönetmeliği" hazırlanmıştır, önümüzdeki Genel Kurul'da onaya sunulacak Yönetmelik aşağıdadır:

**Maden Mühendisleri Odası
Teknik Sorunlar Komisyonu
Teşkil ve Çalışma Yönetmeliği**

1 — Amas :

Maden Mühendisleri Odası Teknik Sorunlar Komisyonu kuruluş amacı, Maden Mühendisliği ile ilgili teknik sorunlar ve yurt sorunları üzerinde detaylı ve uzun süreli çalışmalar yapacak ve Yönetim Kurullarına bu konularda danışmanlık yolu ile yardımcı olacak bir kurul meydana getirmektir.

2 — Görevleri :

- 2.1. Yönetim Kurulu tarafından akdedilmiş olan ; Meslek sorunları, Teknik - sorunlar ve meslekle ilgili yurt sorunları üzerinde çalışarak çözüm yollarını ve görüşleri kapsayan raporlar hazırlamak.
- 2.2. Belirli konularda Maden Mühendisleri Odasının görüş ve prensiplerini tespit etmek.
- 2.3. Kuruluş amacını gerçekleştirecek sorunları tespit ederek, Yönetim Kuruluna çalışma programı teklif etmek.
- 2.4. Uzun süreli çalışmalarda değişen Yönetim Kurulları arasında, konu devamlılığını sağlamak.
- 2.5. Yönetim Kurullarına, amacı ile ilgili konularda, danışmanlık yapmak.
- 2.6. Komisyonun daraltılması veya genişletilmesi konusunda, Yönetim Kuruluna, teklifte bulunmak.

S — Kuruluşa :

- 3.1. Maden Mühendisleri Odası Teknik Sorunlar Komisyonu en az 7, en çok 13 üye ile kurulur.
- 3.2. Komisyondaki üye sayısı ve üyelerin kimler olacağı Yönetim Kurulu kararı ile tespit olunur.
- 3.3. Komisyona, ancak Maden Mühendisleri Üyeleri seçilirler.

4 — Organları :

- 4.1. Genel Komisyon : Teknik Sorunlar Komisyonu üyelerinin tümüdür. Toplantı ve kararlar çoğunlukla olur.
- 4.2. Alt Komisyonlar : Genel Komisyon tarafından, kendi üyeleri arasında konuya ve ihtisaslarına uygun olarak seçilen 3 üyeden kuruludur. Üyelerden biri Başkanlık ve Raportörlük görevini yürütür.

4.3. Genel Komisyon Başkanı : Genel Komisyon tarafından çoğunlukla seçilir. Görevi Genel Komisyon toplantılarını Oda Genel Yönetmeliğine uygun olarak yönetmektir. Genel Komisyon Başkanın alt komisyonlarda da görev alır.

4.4. Komisyon Sekreteri : Genel Komisyon tarafından çoğunlukla seçilir. Alt komisyonların teknik görev almamak şartıyla tabii üyesidir. Görevleri :

- 4.4.1. Genel Komisyonun ve Alt Komisyonların toplantı yer ve zamanını, üyelere duyurmak ve toplantıları sağlamak .
- 4.4.3. Toplantı kararlarını ve raporları derlemek, korumak ve gerekli yerlere ulaştırmak.
- 4.4.4. Komisyonların ihtiyaçlarını tespit ve temin etmek.
- 4.4.5. Toplantı puvantajlarını tutmak.
- 4.4.6. Oda Genel Sekreteri ile işbirliği yapmak.

5 — Çalışma şekli :

- 5.1. Genel Komisyon, seçilen yeni Yönetim Kurullarına, komisyondaki konuları ve çalışmalarını özetleyen bir rapor verir ve çalışma programı teklif eder. Çalışma programı ve konular Yönetim Kurulunca onaylandığı şekilde yürütülür.
- 5.2. Genel Komisyon tarafından teklif edilerek veya doğrudan Yönetim Kurulundan gelen Yönetim Kurulunca kabul edilen konular, Genel Komisyonca topluca müzakere edilerek prensipler tespit olunur ve detaylı çalışma yapılmak üzere ; konu, teşkil edilen alt komisyona aktarılır.
- 5.3. Alt Komisyonca hazırlanan ön rapor genel komisyonda gözden geçirilerek son halini alır ve Yönetim Kuruluna aktarılır.
- 5.4. Konu ile ilgili raporun genel komisyon tarafından kabulü ile alt komisyonun görevi kendiliğinden son bulur.
- 5.5. Yönetim Kurulu Genel Komisyondan gelen raporu aynen veya kısmen kabule veya kabul etmemeğe yetkilidir.

6 — Mali konular :

- 6.1. Genel Komisyon ve Alt Komisyon, Başkan, Raportör ve üyeleri ; Genel Kurulca tespit olunan miktarda huzur hakkı alırlar.

- 6.2. Komisyon sekreteri, Yönetim. Kurulunca yapılan teklif ve Genel Kurulda alman bütçe kararına uygun olarak ücret alır, huzur hakkı almaz.
- 7 — Bu Yönetmelik XV. Devre Yönetim Kurulu tarafından hazırlanmış ve XVI. Genel Kurul tarafından kabul edilerek 1/Mart/1970 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

BİLİRKİŞİLİK KONUSU

Bilirkişiliğin bazı vilâyetlerimizde terküm etmesi, üyelerimizin haklı şikâyetlerine sebep olmaktadır.

Ancak bilindiği gibi bilirkişi tayini tamamen Hâkim'in seçimine bırakılmış ve seçim hakkı kanunla teminat altına alınmıştır. Bu bakımdan Odamızın konu Üe ilgili bâzı uyarımlar dışında yapabileceği fazla bir işlem kalmamıştır. Bu uyarımlar da Adalet Bakanlığı, Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanlığı ve illerdeki Adliye Encümenliği Başkanları nezdinde aşağıdaki yazı ile yapılmıştır.

Bilhassa İstanbul, Ankara, İzmir ve Zonguldak'taki meslekdaşlarımız ve Maden Mühendisi istihdam eden Resmî ve özel Sektör-

den son zamanlarda Odamıza yapılan «bâzı meslekdaşlarımıza adli bilirkişilik görevinin çok fazla sayıda tevdi edilmesi sebebiyle bu meslekdaşlarımızın gerek meslekî faaliyetlerini, gerekse bilirkişilik görevlerini lâyikiyle ifa edemediklerinden şikâyet edilmektedir.»

Durum Odamızca incelenmiş, bütün illere yukarıdaki sakınca sebebiyle her yıl değişik meslekdaş İsimlerini havi bilirkişi listeleri gönderilmesine rağmen, yeni listelerin kullanılmayarak çok eski yıla ait listenin uygulandığı ve bu yüzden bâzı meslekdaşlarımıza hakikaten fizikî ve meslekî güçleri üzerinde bilirkişilik görevi tevdi edildiği ve arkadaşlarımızın konular üzerinde lâyıklı veçhile inceleme yapma imkânına kavuşamadıklarından bâzı takdir hatalarında buldukları anlaşılmalıdır.

Konunun önemi dolayısıyla Sayın Başkanlığınızın durumla ilgilenmesini ve bâzı vatandaşlarımızın mağduriyetine sebep olacak bugünkü tatbikatın önlenmesi için gereken işlemin yapılmasının ve mümkün olduğu kadar «yıllık bilirkişi listelerimize» uyulmasının teminini tavassutlarınıza arz ederiz.